

Nr 171.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa anslag till polisväsendet för budgetåret 1953/54 m. m.; given Stockholms slott den 13 mars 1953.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Gunnar Hedlund.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås reviderade beräkningsgrunder rörande ersättning för pensioneringskostnad åt stad, som tillhandahåller statspolis.

Vidare upptages i propositionen de organisations- och anslagsfrågor, som sammanhänger med förslagen i denna dag anmäld proposition med förslag till lag om ändring i polislagen m. m. Sålunda föreslås bl. a. en utökning från den 1 januari 1954 av kriminalstatspolisen med 103 polismän och 6 polissystrar. För att underlätta rekryteringen till de nya polistjänsterna föreslås, att under nästa budgetår två extra kurser anordnas i statens polisskolas överkonstapelsklass.

Slutligen anmäles frågor rörande polisbevakningen i Bodens och Kalix skyddsområden.

Förslagen i propositionen innebär en anslagsökning under polisväsendet för nästa budgetår i förhållande till motsvarande anslag för innevarande budgetår med i runt tal 3,9 miljoner kronor, varav omkring 2,4 miljoner kronor är att anse som en automatisk ökning.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
13 mars 1953.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDEÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HEDLUND, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations-, finans- och civildepartementen anmäler chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund, fråga om vissa anslag till polisväsendet för budgetåret 1953/54 m. m. samt anför.

I. Inledning.

De anslag under polisväsendet, som hänför sig till statspolisorganisationen, reservpolisorganisationen och den lokala polisorganisationen på landsbygden, har i årets statsverksproposition, elfte huvudtiteln, punkterna 180—184 och 187—188 upptagits med allenast preliminärt beräknade belopp, tillhoppa 20 365 000 kronor. Anledningen till att dessa punkter bröts ut ur statsverkspropositionen var, att beredningen inom departementet av vissa reformer inom polisorganisationen ännu icke var avslutad, då statsverkspropositionen framlades. Tidigare denna dag har Kungl. Maj:t, på min hemställan, beslutat att för riksdagen framlägga en proposition med förslag till lag om ändring i polislagen m. m. Förslagen i sagda proposition grundar sig på en inom inrikesdepartementet utarbetad, den 2 januari 1953 dagtecknad promemoria. I propositionen har i första hand berörts de spörsmål, som kräver reglering i lag; andra förhållanden har icke behandlats i vidare mån, än som erfordrats för lagstiftningsfrågornas riktiga bedömande. Jag vill nu anmäla de organisations- och anslagsfrågor, som sammanhänger med reformens genomförande.

I samband härmed avser jag att upptaga frågan om ändrade beräkningsgrunder för statens ersättning för pensioneringskostnad åt stad, som tillhandahåller statspolispersonal.

Även anslagen till poliskåren i Boden upptogs i statsverkspropositionens elfte huvudtitel, punkterna 185—186, med preliminärt beräknade belopp, tillhoppa 780 000 kronor. Sedan Kungl. Maj:t den 30 juni 1952 förordnat om utökning av Bodens skyddsområde till att omfatta bl. a. Nederluleå socken och Luleå stad, hade polischefen i Boden och länsstyrelsen i Norr-

bottens län framlagt förslag om personalförstärkningar vid poliskåren för bevakningen av den nytillkomna skyddsområdesdelen. Länsstyrelsen hade även lämnat en redogörelse för sina förhandlingar med Bodens stad angående den ersättning till statsverket, som staden skulle betala för poliskåren. Ärendet var vid tidpunkten för statsverkspropositionens framläggande föremål för remissbehandling. Jag torde nu få anmäla även detta ärende för slutlig prövning.

Slutligen vill jag i detta sammanhang beröra en fråga om personalförstärkning för polisen i Kalix skyddsområde.

II. Pensioneringskostnader för statspolispersonal.

Gällande bestämmelser.

Enligt 15 § 1 mom. andra stycket polislagen erhåller stad, som skall tillhandahålla statspolis, gottgörelse av statsverket med så stor del av stadens kostnader för avlöning, pensionering, begravningshjälp och andra förmåner åt polispersonalen i särskilda tjänstegrader, som belöper på det bestämda antalet statspolismän i motsvarande grader enligt de beräkningsgrunder, som Konungen fastställer. Sådana beräkningsgrunder återfinnas i kungörelsen den 24 november 1932 (nr 532) angående statsbidrag till polisväsendet. I vad avser ersättning för pensioneringskostnad gäller i huvudsak följande.

Om den, som vinner ordinarie anställning vid stadens poliskår, tillförsäkras bestämd tjänste- eller familjepension, utgår för varje polisman, som staden tillhandahåller såsom statspolis, ersättning med viss procent av pensionsunderlaget för tjänstepension och för familjepension enligt följande tabell.

Pensionsålder för innehavare av ordinarie befattning i polismannens tjänstegrad	Årligt ersättningsbelopp till staden i procent av pensionsunderlaget	
	för tjänstepension	för familjepension
55.....	21	17
56.....	19	17
57.....	18	16
58.....	16	16
59.....	15	16
60.....	13	16
61.....	12	15
62.....	11	15
63.....	10	15
64.....	9	15
65.....	8	15

Med pensionsunderlag för tjänstepension förstås härvid den pension, som ordinarie befattningshavare i tjänstegraden erhåller vid uppnådd pensionsålder, om han då räknar det för erhållande av hel pension erforderliga antalet tjänsteår. Med pensionsunderlag för familjepension förstås den högsta pension som vid befattningshavares frånfälle utgår till änka utan pensionsberättigade barn. Vid beräkningen av pensionsbeloppen tages hänsyn till de rörliga tillägg eller avdrag, som under året skulle ha gjorts å pensionerna.

Har endast en del av stadens ordinarie polispersonal rätt till familjepension, skall för varje full tjugondel, som den övriga delen av denna personal vid kalenderårets slut utgör i förhållande till hela den ordinarie personalen, det sammanlagda för året beräknade ersättningsbeloppet för familjepension minskas med fem procent.

Tillförsäkras icke den, som vinner ordinarie anställning vid stadens poliskår, viss bestämd tjänstepension förordnar Kungl. Maj:t hur ersättningen skall beräknas.

Motiveringen till gällande bestämmelser återfinnes i Kungl. Maj:ts proposition nr 178 år 1932. Av uttalandena i propositionen framgår, att man ansett, att stad, som hade att tillhandahålla statspolis, i genomsnitt skulle få full ersättning för sina merkostnader, i den mån dessa icke direkt motsvarades av ökade förmåner för staden. De i tabellen angivna procenttalen grundade sig på antagandet, att den genomsnittliga åldern vid första anställning i pensionsberättigande befattning vid poliskåren var 24 år. Den från denna ålder erforderliga pensionsavgiften beräknades enligt de försäkringstekniska grunder, som då tillämpades vid pensionering genom statens pensionsanstalt.

Utredningsmannens förslag.

Sedan med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1952 en särskild utredningsman¹ samma dag tillkallats för översyn av beräkningsgrunderna rörande ersättning av statsmedel för pensioneringskostnad för statspolispersonal, har utredningsmannen den 14 januari 1953 överlämnat utredning och förslag i ämnet.

Utvecklingen efter år 1932. Utredningsmannen framhåller, att åtskilliga av de antaganden, på vilka gällande statsbidragsbestämmelser bygga, ändrats sedan år 1932. Sålunda ha de för premieberäkning vid pensionsförsäkring i allmänhet tillämpade grunderna rörande ränta, dödlighet m. m. under de senaste tjugo åren undergått avsevärda ändringar. I samband med den vikande räntan i slutet på 1930-talet sänktes sålunda ränteantagandet för pensionsförsäkringar från tidigare gällande 4 procent till 2,5 procent eller däromkring. Senare har räntan åter höjts, men man torde f. n. icke kunna räkna med ett högre ränteantagande än 3 procent. Dödligheten har sjunkit i snabbare takt än man för ett tjugotal år sedan

¹ Förste aktuarien vid statens pensionsanstalt O. H. Kalén.

kalkylerade med. De senaste tjugo åren kännetecknas vidare av en stark ökning av nominallönerna och därmed också av pensionsunderlagen. Den årliga avgift för höjning av pensionsunderlag, som börjar erläggas från höjningstillfället, måste avvägas med hänsyn till åldern vid samma tillfälle för att full täckning för kostnaderna för höjningen skall erhållas. Enär procenttalen för bidragen till statspolisen bestämts efter en inträdesålder av 24 år icke blott för de vid inträdet gällande underlagen utan även beträffande senare höjningar, har tillämpningen av nuvarande bestämmelser lett till statsbidrag, som icke svarat mot den verkliga pensionskostnaden senare år.

Vidare har antalet befattningshavare i olika tjänstegrader hos statspolisen ändrats i den riktningen, att det blivit förhållandevis allt flera befattningshavare i högre tjänstegrader. Slutligen ha vissa ändringar vidtagits med avseende å pensionsförmånernas storlek, förutsättningarna för deras beviljande m. m. vilka äro av betydelse i detta sammanhang.

Polislagstiftningen innehåller icke någon allmän reglering av rätten till pension utan endast vissa minimiföreskrifter. I regel tillämpa kommunerna av varje särskild kommun antaget pensionsreglemente. På grund härav föreligger rätt stor oenhetlighet i fråga om pensioneringen av de skilda städernas polispersonal. Efter en i december 1951 träffad överenskommelse mellan svenska stadsförbundet och berörda personalorganisationer angående normalpensionsreglemente för kommuner tillhörande stadsförbundet (NPR 1951) torde större överensstämmelse än hittills städerna emellan vara att förutse i fråga om pensioneringens framtida utformning. NPR 1951 läser hittills ha hunnit genomföras endast i ett mindre antal städer. Med hänsyn till den betydelse, reglementet kan väntas få, lämnas följande redogörelse för det huvudsakliga innehållet i vad rör befattningshavare vid polisväsendet.

Pensionsrätten grundas på slutlönen i befattningen. Ändras slutlönen för befattningshavare, när mindre än 80 månader återstå till pensionsåldern, medräknas av ökningen eller minskningen endast 1/80 för varje sådan månad.

Förmånerna utgöras av egenpension (ålderspension, sjukpension, garanti-pension) och familjepension.

Pensionsåldern är 65 år för kommissarie och 60 år för polissyster, polis-konstapel, kriminalkonstapel, biträdande överkonstapel och överkonstapel. Enligt överenskommelsen skall dock beträffande polispersonalen i bl. a. Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping i vissa fall tillämpas pensionsåldern 57 år. För stockholmspolisens del har nämligen avtalats, att sistnämnda pensionsålder skall gälla för den, som under minst 15 år närmast före avgången eller sammanlagt minst 20 år av anställningstiden haft i överenskommelsen närmare angiven tjänstgöring (spanings- och patrulleringstjänst m. m.).

I fråga om de övriga nämnda städerna avser den förevarande bestämmelsen polismän, som minst 10 år av de 15 sista åren före avgången till huvudsaklig del fullgjort tjänstgöring som nyss sagts.

Kvarstående i tjänst efter uppnådd pensionsålder kan i viss utsträckning medgivnas av vederbörande kommun.

Ålderspension börjar utgå efter avgång på grund av uppnådd pensionsålder eller i vissa fall då befattningshavare blivit urståndsatt att utföra sitt arbete på tillfredsställande sätt och har högst fem år kvar till pensionsåldern.

Sjukpension utgår vid arbetsoförmåga m. m. ävensom då befattningshavare befunnits skyldig till förfarande, varpå avsättning kunnat följa, men jämlikt 5 kap. strafflagen förklarats strafflös eller ådömts nedsatt straff. Sjukpensionen avväges i förhållande till graden av arbetsoförmåga. Är denna grad mindre än 30 procent utgår ej sjukpension.

Garantipension utgör en påbyggnad till sjukpensionen och avser att under vissa förutsättningar tillförsäkra befattningshavare viss kompensation för inkomstbortfall under tid då han icke kan utnyttja sin arbetsförmåga.

Familjepension tillkommer efterlevande hustru i äktenskap, som ej ingått efter det befattningshavaren fyllt 60 år, samt barn under 19 år. Familjepension för hustru upphör efter omgifte.

Å pension utgår dyrtidstillägg med det procenttal, varmed lön enligt avlöningsbestämmelserna ökas för att kompensera sänkning av penningvärdet. Motsvarande tillämpning skall äga rum beträffande avdrag, som på grund av penningvärdesförändring göres å lön.

All m ä n n a s y n p u n k t e r. De ändrade relationerna mellan antalet befattningshavare i skilda tjänstegrader samt ändringarna med avseende å försäkringstekniska grunder, löner och pensionsförmåner ha lett till att de sedan år 1932 gällande procenttalen för statsbidragets beräkning numera icke täcka städernas utgifter för pensioneringen. Skillnaden mellan statsbidrag och verkliga kostnader är betydande. Enär det förutsatts, att städerna skola erhålla i princip full ersättning, anser utredningsmannen en ändring av statsbidragsbestämmelserna i denna del ofrånkomlig.

Utredningsmannen förordar, att bidragen även i fortsättningen grundas på en beräkning av fortlöpande pensionsavgifter i procent av pensionsunderlagen.

Den nuvarande statsbidragsgivningen bygger på fixerade ränte- och dödlighetsantaganden, stabil löne- och pensionsnivå samt en konstant relation mellan antalet befattningshavare i olika tjänstegrader. Då alla dessa faktorer äro underkastade ändringar, anser utredningsmannen, att procenttalen böra erhålla en begränsad giltighetstid. Fem år synes därvid vara en lämplig period. Före utgången av en femårsperiod får alltså prövas, om procenttalen skola prolongeras eller ändras för den följande perioden. En sådan prövning bör ske med utgående från den sannolika kostnadsutvecklingen för de kommande åren. Därvid bör hänsyn tagas jämväl till sådana ändringar av de kostnadsbestämmande faktorerna, som inträffat efter det procenttalen den föregående gången fastställdes men som då antingen icke kunde förutses eller av annat skäl icke beaktades.

Beräkningar för perioden 1953—1957. Utredningsmannen anser det lämpligt att i detta sammanhang utgå från NPR 1951,

även om det är att förutse åtskilliga undantag från detta reglemente. Man torde dock liksom i nu gällande statsbidragskungörelse böra räkna med de alternativa pensionsåldrarna 55 år, 56 år o. s. v. till 65 år. I vilken omfattning kvarstående i tjänst efter pensionsåldern kommer att äga rum i framtiden är vanskligt att förutsäga. Viss hänsyn torde dock böra tagas till att avgång efter pensionsåldern minskar pensionskostnaden. För den första femårsperioden har detta syntts kunna ske genom avrundning i resultatet nedåt till helt antal procent.

Den genomsnittliga inträdesåldern i pensionsförsäkringen torde kunna sättas till 24 år. Befordran till kriminalkonstapel, överkonstapel och kommissarie antages äga rum vid i genomsnitt 33 resp. 38 och 48 år. Den på grund av befordran uppnådda slutlöneökningen har beräknats i huvudsak med ledning av de uppgifter angående lönegradsplacering m. m., som finnas i 1948 års polisutrednings betänkande angående polis- och åklagarväsendets organisation (SOU 1951: 8).

De försäkringstekniskt erforderliga avgifterna böra beräknas enligt de av pensionsstyrelsen godkända grunderna för Sveriges kommunalanställdas pensionskassa (SKP) med de modifikationer, som betingas av de i avgiftshänseende jämförelsevis ringa avvikelserna mellan NPR 1951 och de allmänna försäkringsvillkoren för kassan. I överensstämmelse härmed bör räntefoten antagas till 3 procent. Dödlighet och invalidisering definieras av vissa i stadgarna för kassan angivna formler. I samma stadgar angivas vidare antagandena rörande familjeförhållandena samt hur avgifterna belastas med bl. a. omkostnads- och säkerhetstillägg.

Med sålunda angivna beräkningsgrunder erhållas följande procenttal.

Pensionsålder för innehavare av ordinarie befattning i polismannens tjänstegrad	Årligt ersättningsbelopp i procent av pensions- underlaget	
	för tjänste- pension	för familje- pension
55.....	33	21
56.....	31	21
57.....	28	21
58.....	26	20
59.....	24	20
60.....	22	20
61.....	20	19
62.....	18	19
63.....	17	19
64.....	16	19
65.....	14	19

Procenttalen i denna tabell böra korrigeras med hänsyn till tidigare ändringar av pensionsunderlagen m. m. Härom anföres.

Pensionsunderlagen ha sedan mitten av 1930-talet undergått avsevärda ändringar. Den starkast bidragande orsaken härtill har varit ökningen

av nominallönerna. Grovt räknat torde dessa för polisväsendets befattningshavare genomsnittligt ha fördubblats under de senaste femton åren. Sedan år 1950 torde lönerna ha ökat med i medeltal ungefär 37 procent. Även vissa andra hänsyn torde emellertid böra tagas i detta sammanhang. Sålunda får beaktas, att det procentuella förhållandet mellan tjänstepensionsunderlag och lön i stort sett torde ha sjunkit något under senare tid. Däremot torde utvecklingen beträffande förhållandet mellan familjepensionsunderlag och lön på det hela taget varit den motsatta.

I familjepensionshänseende är vidare att notera en tendens till högre pensioner för barn, räknade i procent av änkepensionens belopp, samt till sänkning av den högsta barnpensionsåldern.

Slutligen må erinras, att NPR 1951 föreskriver skyldighet för arbetstagare att vidkännas avdrag å pensionsförmånerna, om folkpension till den del den utgår utan behovsprövning höjes mer än vad som svarar mot penningvärdets förändring.

På grund av vad sålunda anförts rörande utvecklingen av pensionsunderlagen m. m. föreslår utredningsmannen en uppräknings av de i föregående tabell angivna procenttalen. För den närmaste femårsperioden ha de sålunda förhöjda procenttalen beräknats till följande.

Pensionsålder för innehavare av ordinarie befattning i polismannens tjänstegrad	Årligt ersättningsbelopp i procent av pensionsunderlaget	
	för tjänstepension	för familjepension
55.....	44	27
56.....	41	27
57.....	38	26
58.....	35	26
59.....	32	26
60.....	29	25
61.....	26	25
62.....	23	24
63.....	21	24
64.....	19	23
65.....	18	23

Dessa procenttal föreslås alltså skola gälla för perioden 1953—1957.

Vissa särskilda frågor. Enligt överenskommelsen mellan svenska stadsförbundet och personalorganisationerna rörande normalpensionsreglemente skall beträffande polispersonalen i bl. a. Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping gälla en *differentiering av pensionsåldern* efter tjänstgöringens art och tjänsteårens antal. Såvitt kan bedömas av bestämmelsens utformning, torde denna reglering för Stockholms del kunna bli av förhållandevis stor betydelse i kostnadshänseende. Innebörden av ifrågasvarande bestämmelse beträffande polispersonalen i Göteborg, Malmö och Norrköping ger däremot anledning förmoda, att dessa städers kostnader för särregleringen bli av jämförelsevis ringa storleksordning. På

grund av svårigheterna att bedöma den blivande frekvensen av pensionsfall med tillämpning av den lägre resp. den högre pensionsåldern har utredningsmannen ansett lämpligt att för perioden 1953—1957 icke taga särskild hänsyn till berörda förhållande. Gällande statsbidragsbestämmelser böra därför enligt utredningsmannen kompletteras med föreskrift att, där flera pensionsåldrar förekomma för samma tjänstegrad, statsbidraget skall beräknas efter den högsta pensionsåldern.

Enligt NPR 1951 eller eljest *övergångsvis gällande pensionsåldrar* anser utredningsmannen icke böra beaktas. Den enligt huvudbestämmelser normala pensionsåldern skall alltså i princip alltid tillämpas. Någon särskild föreskrift härom förekommer icke i nu gällande statsbidragskungörelse och torde icke heller erfordras för framtiden.

Sedan år 1947 förekommer i viss utsträckning i en del städers pensionering *samordning med folkpensioneringen* efter mönster av det statliga tjänstepensionssystemet. Detta slag av samordning har icke NPR 1951 och den kan därför antagas komma att småningom utgå även ur pensionsreglementena för de städer, vilka f. n. tillämpa detta system. Men åtminstone för perioden 1953—1957 torde räknas med möjligheten av dylik samordning. Utredningsmannen föreslår, att i statsbidragskungörelsen intages föreskrift, att för stad, som tillämpar olika pensionsunderlag för tid före 67 års ålder och för tid efter samma ålder, statsbidraget skall beräknas på medeltalet av dessa pensionsunderlag.

Den enligt NPR 1951 förekommande *garantipensionen* lär knappast kunna försäkras i vanlig mening. Det torde för övrigt vara ytterst vanskligt att i närvarande läge uttala sig om vilken betydelse denna på pensionsområdet nya form av försäkring mot inkomstbortfall kan komma att få i ekonomiskt avseende. Med hänsyn härtill har utredningsmannen icke kalkylerat med några utgifter för garantipension vid kostnadsberäkningarna för perioden 1953—1957.

Med hänsyn till att förslag framlagts angående inordnande i statspolisorganisationen av *polissystrar*, kunde det sättas i fråga att bygga ut tabellen för ersättning till pensionskostnad med särskilda procenttal för kvinnlig befattningshavare. Enär tillräckligt säkra antaganden rörande polissystems ålder vid inträdet i pensionsförsäkringen m. m. icke finnas och då antalet polissystrar är mycket ringa i förhållande till polismännens antal, anser utredningsmannen ersättningen till pensionskostnaden för den kvinnliga personalen i varje fall för perioden 1953—1957 kunna utgå med tillämpning av de för manlig befattningshavare föreslagna procenttalen.

Yttranden.

Över utredningsmannens förslag har utlåtanden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, pensionsstyrelsen, statspolisintendenten samt svenska stadsförbundet, som bifogat en promemoria från verkställande direktören

för Sveriges kommunalanställdas pensionskassa. Vidare har — efter hörande av vederbörande kommunala myndigheter — överståthållarämbetet och sju länsstyrelser yttrat sig, nämligen länsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings, Gotlands, Malmöhus, Göteborg och Bohus, Värmlands och Västerbottens län.

Behovet av en revidering av beräkningsgrunderna har allmänt vitsordats i remissyttrandena.

Utredningsmannens förslag, att statsbidragen även i fortsättningen böra grunda sig på en schematisk beräkning av pensionsavgifterna, har icke mött någon gensaga i remissvaren. *Drättselkammaren i Malmö* ifrågasätter dock, om ej en bättre lösning vore att staten övertog pensionskostnaden för all polispersonal. *Drättselkammaren i Karlstad*, som tillstyrker utredningsmannens förslag, förordar, att därjämte framläggdes förslag om rätt för stad att ansluta polispersonal till statens pensionsanstalt.

Även förslaget, att procenttalen för bidragen skulle få en begränsad tillämpningstid och att denna tid skulle bestämmas till fem år, har vunnit remissmyndigheternas gillande. Endast *drättselkammaren i Jönköping* ifrågasätter en förkortning av giltighetstiden och anser, att tre år vore att föredraga, enär risk eljest föreligger att staden vid stigande löner och pensioner gör en ekonomisk förlust. *Drättselkammaren* påpekar vidare, att det icke med tydlighet framgår av utredningen vad som avses med perioden 1953—1957. Skola exempelvis de nya procentsatserna användas under år 1954 för uträkning av statsbidraget till 1953 års kostnader eller skola procentsatserna användas under år 1953, i vilket fall uträkningen avser 1952 års kostnader? *Länsstyrelsen i Jönköpings län* instämmer i att ett förtydligande i detta hänseende bör ske.

Vad gäller beräkningarna för perioden 1953—1957 anser *länsstyrelsen i Jönköpings län*, att den föreslagna höjningen av procenttalen möjligen kan vara väl hög, medan *direktionen för rätts- och polisväsendet i Stockholm*, *drättselkammaren i Norrköping*, *Göteborgs stads polisenämnd* och *svenska stadsförbundet* hävda, att en uppräknings av procenttalen bör ske på grund av vissa kostnadsfördyrande faktorer, som utredningsmannen ej beaktat. *Övriga remissmyndigheter* tillstyrka föreslagna procenttal eller lämna dem utan erinran. *Poliskammaren i Malmö* anför härvid, att den föreslagna ersättningen torde motsvara stadens kostnader. *Statskontoret* understryker, att de förhållandevis höga procenttal, som förordats, äro föranledda av de kraftiga höjningar av nominallönerna och därmed pensionsunderlagen, som ägt rum under senare år och omfattat alla åldersgrupper. Då dessa höjningars inverkan på pensioneringskostnaden är störst under de närmaste åren och därefter avtar alltmer, komma procenttalen för de närmast följande femårsperioderna att vid i övrigt oförändrade förhållanden successivt minskas. *Statspolisintendenten* beräknar, att merkostnaden genom de föreslagna procenttalen ävensom den kostnadsökning, som kan förväntas uppkomma genom städernas över-

gång till normalpensionsreglementet, kan, såvitt angår statspolisens nuvarande styrka med undantag av den under anslaget XI E 20 upptagna personalen, uppskattas till i runt tal 263 000 kronor per år.

Vad gäller detaljerna i den gjorda beräkningen har *direktionen för rätts- och polisväsendet i Stockholm* ansett att någon avrundning nedåt av procenttalet icke bör företagas för beräknat kvarstående i tjänst efter uppnådd pensionsålder. Under den senaste 15-årsperioden har ingen av befattningshavarna vid statspolisens stockholmsavdelning kvarstått efter pensionsåldern, och det förefaller mindre sannolikt, att så någonsin kommer att bli fallet. Avrundningen bör därför icke styras på detta sätt utan höjning uppåt eller nedåt bör ske på allmänt vedertaget sätt. *Direktören för SKP* anser däremot, att det icke synes oriktigt att göra en avrundning nedåt av procenttalen för beräknat kvarstannande i tjänst.

Ifråga om inträdesåldrarna anför *drätselkammaren i Norrköping*, att den genomsnittliga åldern vid ordinariesättning i Norrköping utgör för poliskonstapel 27 år, för kriminalkonstapel 34 år, för överkonstapel 41 år och för kommissarie 48 år. I genomsnitt förlöper 2 år innan extra poliskonstapel blir ordinarie. Förhållandena i Norrköping motivera därför en höjning av utredningsmannens förslag. Enligt *polisnämnden i Göteborg* är inträdesåldern 24 år väl låg, men för Göteborgs del torde den i det närmaste överensstämma med verkligheten. Däremot torde de i utredningen antagna åldrarna för befordran till kriminalkonstapel, överkonstapel och kommissarie genomsnittligt vara något högre för Göteborgs vidkommande. Den högre genomsnittliga levnadsåldern vid befordran till kommissarie torde dock i kostnadshänseende motverkas av att pensionsåldern samtidigt höjts. *Svenska stadsförbundet* påpekar, att i 1948 års polisutrednings betänkande angivits följande normala inträdesåldrar, nämligen 24 år som e. o. poliskonstapel, 26 år som ordinarie poliskonstapel, 41 år som överkonstapel och 50 år såsom kommissarie. Tillämpningen av bestämmelserna i NPR 1951 skulle i detta fall innebära tjänstetidsberäkning för pension för polismannen från en ålder av 24 år och åtta månader.

Emot utredningsmannens åsikt, att hänsyn icke bör tagas till differentiering av pensionsåldern i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping, har riktats invändningar från berörda städer. *Direktionen för rätts- och polisväsendet i Stockholm* anför härutinnan.

De nya procenttalen ha anknutits till bestämmelserna i NPR 1951. Dessa bestämmelser återfinnas i huvudsak i stadens nya pensionsreglemente, antaget av stadsfullmäktige den 17 december 1951. Överståthållarämbetets fastställelse därav har emellertid överklagats, och reglementet är sålunda ännu icke tillämpligt på polispersonalen.

I 1937 års pensionsreglemente finns icke någon differentiering av pensionsåldern inom samma lönegrad. Först när 1951 års reglemente kommit att tillämpas — om det nu vinner laga kraft för polisens del — kan man bedöma, i vilken utsträckning den högre pensionsåldern kommer att till-

lämpas. Med hänsyn härtill synes det uppenbart oriktigt att nu låta beräkna statsbidraget efter den högsta pensionsåldern (lägsta procenttalet), i synnerhet som man för Stockholms del kan förutse att, sedan reglementet blivit tillämpligt, flertalet polismän kommer att pensioneras vid den lägre pensionsåldern. Man bör därför utgå från den lägre pensionsåldern, i varje fall för Stockholms del.

Även *överståthållarämbetet* anser det skäligt, att pensionsbidraget, i varje fall inom Stockholms polisdistrikt, tillsvidare beräknas efter den lägre pensionsåldern. Utöver vad rättsdirektionen anfört till stöd härför framhåller ämbetet, att övergångsbestämmelserna i 1951 års pensionsreglemente för Stockholms kommunalstyrelse äro så utformade, att den principiella höjningen av pensionsåldern för vissa polismän från 57 till 60 år icke omedelbart träder i tillämpning utan att verkningarna av den höjda pensionsåldern inträda successivt under den föreslagna första femårsperioden för de nya bidragsreglerna. *Drätselkammaren i Norrköping* uttalar, att förekomsten av den lägre pensionsåldern måste påverka statsbidragets storlek även i Norrköping. Man kan därför ingalunda dela utredningsmannens uppfattning, att allenast avgångsåldern 60 år skall ligga till grund för statsbidragets storlek. I stället bör en genomsnittsgångsalder på 58 eller möjligen 59 år vara avgörande. *Polisnämnden i Göteborg* framhåller, att för Göteborgs del avgångsåldern 57 år för den obefordrade polispersonalen torde bliva den normala och stadens kostnad därigenom betydligt ökad. Under den första perioden 1953—1957 bör därför hänsyn tagas härtill på så sätt, att för konstapel ersättningsbeloppet i procent av pensionsunderlaget fastställs på basis av en pensionsålder 57 år, för överkonstapel på basis av 60 år och för poliskommissarie på 62 år. *Drätselkammaren i Malmö* kan icke finna, att utredningsmannen anfört tillräckliga skäl för uppfattningen, att hänsyn icke skall tagas till differentieringen. Icke heller *svenska stadsförbundet* delar utredningsmannens uppfattning på denna punkt. Bestämmelsen torde i regel ge kriminalkonstaplarna 57 års pensionsålder.

Pensionsstyrelsen anför, att då procenttalen för statsbidragets uträkande just äro differentierade med hänsyn till pensionsåldern, synes det vara naturligt att i varje speciellt fall räkna med den pensionsålder, som vid tiden för tjänstgöringen inom statspolisen är fastställd för vederbörande polisman. Det lär emellertid möta svårigheter att förfara på sådant sätt bl. a. på grund av att bestämmelser om pensionsåldern ännu ej fastställts för samtliga ifrågakommande tjänster.

Utredningsmannens förslag, att hänsyn ej skall tagas till *ö v e r g å n g s v i s g ä l l a n d e p e n s i o n s å l d r a r*, kritiseras av *svenska stadsförbundet*, som framhåller, att flertalet poliser i städer med statspolispersonal enligt NPR 1951 fått sin pensionsålder höjd från 57 till 60 år. Enligt reglementets övergångsbestämmelser äger sådan arbetstagare, för vilken reglementet medför en höjning av pensionsåldern och som under de närmaste

åren uppnår den tidigare gällande pensionsåldern, rätt att avgå före 60 års ålder. Hänsyn härtill bör tagas under perioden 1953—1957. *Polisnämnden i Göteborg* uttalar samma mening och hävdar, att under perioden 1953—1957 poliskonstaplarna så gott som hundra procentigt torde komma att avgå vid 57 års ålder.

Pensionsstyrelsen anför, att mot förslaget i detta avseende ej finnes något att invända, förutsatt att övergångsbestämmelsen icke berör ett så stort antal polismän, att frågan kan bli av större ekonomisk betydelse.

Garantipension bör enligt *svenska stadsförbundet* samt *drättselkammarna i Norrköping* och *Jönköping* tagas med i kalkylen. Sistnämnda drättselkammare samt *direktören för Sveriges kommunalanställdas pensionskassa* förutsätta, att hänsyn till garantipensionen tages vid den avsedda retroaktiva justeringen vid periodens slut.

Pensionsstyrelsen har intet att invända mot utredningsmannens förslag i denna del. Även *polisnämnden i Göteborg* anser, att man icke kan taga hänsyn till garantipensionen. Nämnden finner dock, att ett statsbidrag för ifrågavarande kostnad torde kunna erhållas i förekommande fall genom att garantipensionen inräknas i lönekostnaden.

Några remissmyndigheter väcka frågan om ett retroaktivt statsbidrag. Sålunda finner *drättselkammaren i Umeå* skäligt, att städerna i någon form kompenseras för den del av kostnaderna för pensionering, som ej täckts av statsbidrag, åtminstone från den tidpunkt, då stadsförbundet väckt förslag om ändring i frågan, d. v. s. hösten 1947. *Polisnämnden i Göteborg* framhåller, att skillnaden mellan den verkliga pensioneringskostnaden och statsbidraget under tidigare år varit betydande. För den statspolispersonal, som redan pensionerats eller kommer att pensioneras, har staden erhållit ett otillräckligt bidrag, vilket enligt förslaget icke kommer att rättas till genom någon beräkning med retroaktiv verkan. *Svenska stadsförbundet* pekar främst på kostnadsfördyringar, som uppkommit för att bereda tidigare pensionerade polismän en av det minskade penningvärdet föranledd dyrtidskompensation. Även om man i princip accepterar försäkringstekniskt utformade kalkyler för statsbidragets beräkning och höjningar av pensionskostnaderna efter pensionsfalls inträffande ej ingå i sådana kalkyler, böra dessa på något sätt kunna kompletteras, så att städerna ersättas för sådan kostnad.

Direktionen för rätts- och polisväsendet i Stockholm anser, att de nya grunderna böra tillämpas även för gruppen »stallvakter». Härom anföres.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 19 september 1940 tillerkänt staden ersättning av statsmedel för dess kostnader för beredande av tjänstepension och familjepension för personalen vid polisverkets telefonväxel och stallvakter. Denna ersättning skall beräknas i förhållande till vederbörande befattningshavares pensionsunderlag med tillämpning av statsbidragskun-

görelsens bestämmelser men under iakttagande av att det årliga ersättningsbeloppet för stallvakterna beräknas i fråga om tjänstepension efter 14 procent och beträffande familjepension efter 18 procent av pensionsunderlaget. Jämväl dessa procenttal böra anpassas efter de i utredningen angivna nya grunderna och i likhet med de för polispersonalen gällande procenttalen fastställas med begränsad tillämpningstid. I blivande författning bör sålunda bestämmelser även intagas rörande gruppen »stallvakter».

Departementschefen.

De nu gällande bestämmelserna rörande ersättning av statsmedel för tillhandahållande av statspolis bygger på grundtanken, att stad, som tillhandahåller sådan polis, i princip skall erhålla full ersättning för därav föranledda merkostnader. Sedan år 1932, då bestämmelserna fastställdes, har emellertid vissa förändringar skett i fråga om de faktorer — ränteläge, dödlighet, löner, pensionsförmåner m. m. — vilka varit avgörande för bestämmandet av ersättningen för pensionskostnader. Detta har medfört, att ersättningen i detta hänseende numera icke täcker städernas verkliga kostnader. En revidering av bestämmelserna torde därför böra ske.

Jag har icke något att erinra mot att ersättningen även i fortsättningen grundas på en beräkning av fortlöpande pensionsavgifter i procent av pensionsunderlagen. Utredningsmannens förslag, att procentalen fixeras för en tillämpningstid av fem år i taget, anser jag vara en lämplig anordning.

Vad angår de av utredningsmannen för perioden 1953—1957 föreslagna procenttalen har i remissyttrandena kritik riktats särskilt mot beräkningen av inträdesåldrarna, vilka ansetts för låga. Även om man utgår från de i remissvaren åberopade åldrarna, torde likväl någon väsentlig ändring av procenttalen icke inträda. Jag vill vidare framhålla, att vid bifall till mina i det följande framlagda förslag om utökning av statspolisen en sänkning av de genomsnittliga befodringsåldrarna är att förutse beträffande polispersonalen i berörda städer. Vad som sålunda och i övrigt anförts av remissmyndigheterna i fråga om kostnadsberäkningarna har icke givit mig anledning att föreslå någon avvikelse från de av utredningsmannen förordade procenttalen. Jag vill i detta sammanhang understryka, att bestämmelserna icke är avsedda att ge varje stad, som tillhandahåller statspolis, en mot kostnaderna exakt svarande ersättning, utan att avsikten varit, att städerna *i genomsnitt taget* skulle få full ersättning för sina kostnader.

För de fall, då på grund av överenskommelse mellan svenska stadsförbundet och personalorganisationerna pensionsåldrarna för en tjänstegrad differentierats med hänsyn till tjänstgöringens art och tjänsteårens antal, har utredningsmannen ansett, att statsbidraget bör beräknas efter den högsta pensionsåldern. Från särskilt stadsförbundets och berörda städers sida har gjorts gällande, att en sådan bestämmelse skulle leda till viss underkompensation. Jag vill i så måtto tillmötesgå dessa remissinstansers önskemål, att jag föreslår, att statsbidraget för städer med sådan differentie-

ring i stället beräknas efter den högsta pensionsåldern minskad med ett år. För de städer, där dylik differentiering icke förekommer men där enligt övergångsbestämmelserna till NPR 1951 eller eljest övergångsvis gäller olika pensionsåldrar, torde såsom utredningsmannen föreslagit den enligt huvudbestämmelserna normala pensionsåldern böra tillämpas.

Direktionen för rätts- och polisväsendet i Stockholm har ansett, att ersättningen även för vissa vid polisväsendet anställda stallvakter bör prövas i detta sammanhang och att därvid procenttalen för statens ersättning skulle anpassas efter de för polispersonal föreslagna grunderna. Denna hemställan anser jag mig icke kunna biträda. Enligt min mening bör staden, om den anser procenttalen för låga, ombesörja erforderlig utredning rörande förutsättningarna för en eventuell höjning av procenttalen och i samband med en statsbidragsansökan begära ersättning enligt de reviderade grunder, till vilka utredningen kan giva anledning. Framställningen får därefter prövas i vanlig ordning.

I denna dag anmäld proposition med förslag till lag om ändring i polislagen m. m. har jag föreslagit, att hos stad anställd polispersonal i vissa fall skall kunna anslutas till statens pensionsanstalt. Skulle det fallet inträffa, att en stad, som tillhandahåller statspolispersonal, vinner dylik anslutning, bör ersättningen till staden för statspolispersonalens pensioneringskostnader jämkas på lämpligt sätt med hänsyn till den statsbidragsgivning, som följer genom anslutningen till statens pensionsanstalt. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda bestämmelser härom.

De ändrade beräkningsgrunderna torde böra tillämpas första gången vid de statsbidragsrekvisitioner, som avser kalenderåret 1953. En retroaktiv tillämpning av de nya bestämmelserna anser jag mig icke böra föreslå.

Statsverkets kostnader för kalenderåret 1953 torde huvudsakligen komma att falla på budgetåret 1953/54. Jag beräknar merkostnaden för nästa budgetår till i runt tal 300 000 kronor för ordningsstatspolisen och den allmänna kriminalstatspolisen. Kostnaderna härför kommer att belasta anslaget till Statspolisorganisationen: Gottgörelse till polisdistrikten. Medel för denna kostnadsökning avser jag att begära i det följande i samband med anmälan av sagda anslagspunkt. Dessutom uppkommer en merkostnad under anslaget till Kostnader för särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av spioneri m. m. Någon uppräknig av sistnämnda anslag med anledning härav för nästa budgetår anser jag dock icke påkallad.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad som i det föregående angivits förordna om ändrade beräkningsgrunder rörande ersättning av statsmedel för pensioneringskostnad åt stad, som tillhandahåller statspolispersonal.

III. Organisations- och anslagsfrågor i samband med polisreformen m. m.

A. Förstärkning av kriminalstatspolisen.

Föreliggande förslag.

Statspolisintendentens *petita* m. m. I sina ordinarie *petita* (skr. 30/8 1952) hemställer *statspolisintendenten* bl. a. om *dels* en utökning av kriminalstatspolisen med 1 biträdande kommissarie, 5 överkonstaplar och 17 kriminalkonstaplar och *dels* utbyte av 1 kriminalkonstapel mot 1 överkonstapel i Stockholm och 2 kriminalkonstaplar mot 2 överkonstaplar i Göteborg. Såsom motiv för dessa yrkanden anförde statspolisintendenten i huvudsak följande.

Kriminalstatspolisen utgöres f. n. av 5 kommissarier, 34 överkonstaplar, 1 biträdande överkonstapel och 83 kriminalkonstaplar eller sammanlagt 123¹ man. Vid upprättandet av statspolisen fanns 1 kommissarie, 18 överkonstaplar och 41 kriminalkonstaplar eller sammanlagt 60 man. Ökningen omfattar sålunda 63 man. Till betydande del (1 kommissarie, 3 överkonstaplar, 1 biträdande överkonstapel och 25 kriminalkonstaplar) utgöres ökningen av personal, huvudsakligen avsedd för specialuppgiften att bekämpa den olovliga rusdryckshanteringen. Trots personalökningarna är kriminalstatspolisens nuvarande styrka uppenbart otillräcklig. Detta har sin huvudsakliga grund i dels den ökade brottsligheten dels ock de genom den nya rättegångsordningen ändrade arbetsförhållandena.

Under 1951 kommo till polisens kännedom 232 252 brott mot 195 261 under 1950, en ökning med 19 procent. Antalet mord och dråp ökade från 53 under 1950 till 60 under 1951, inbrottsstölderna från 20 714 till 24 159 samt tillgrepp av bilar och motocyklar från 7 065 till 9 228. Av antalet till polisens kännedom komna brott uppkarades under 1951 42,5 procent mot 49,8 procent under 1950.

Det torde vara höjt över varje tvivel, att en förundersökning i brottmål numera fordrar större arbetsinsats än tidigare såväl kvantitativt som kvalitativt. Arbetsbördan vid kriminalstatspolisens avdelningar har efter det senaste kriget oavbrutet ökat, vilket medfört, att personalen i betydande omfattning är nödsakad arbeta på övertid. Någon minskning därav synes icke vara att förvänta inom överskådlig tid. Tvärtom synes utvecklingen gå i riktning mot att kriminalstatspolis i allt större utsträckning rekvideras av åklagarna för utredningar av brott. Jämväl den nya krigslagstiftningen, genom vilken utredning av militära mål överförts på civila myndigheter, har på flera håll medfört en icke oväsentlig ökning av statspolisens arbetsbörda. Till följd av de nu rådande förhållandena har kriminalstatspolisen i stor utsträckning måst avvisa gjorda rekvisitioner, trots att personalen utnyttjas i sådan utsträckning, att den i vissa fall fått avstå från fridagar och annan ledighet.

För budgetåret 1953/54 föreslagen utökning är ett minimikrav för att kriminalstatspolisen skall på ett någorlunda tillfredsställande sätt kunna

¹ Den verkliga personalstyrkan är dock f. n. 121 man, enär enligt Kungl. Maj:ts beslut 2 tjänster vid statspolisavdelningen i Karlstad tills vidare skola hållas vakanta.

fylla sin uppgift. I och med utökningarna böra några av de större avdelningarna, förslagsvis de i Stockholm, Malmö, Göteborg, Sundsvall och Luleå, erhålla en sådan styrka, att från dessa vid behov kan tillhandahållas personal för tillfällig förstärkning av mindre avdelningar. För underlättande av samarbetet mellan landsfogde och kriminalstatspolisavdelning torde i vissa fall kriminalstatspolis böra förläggas i sådana residenstäd, där sådan nu icke finnes. Sålunda böra kriminalstatspolisavdelningar nyinrättas i Kristianstad och Vänersborg.

Framställningar föreligga även från *järnvägsstyrelsen* (skr. 14/5 1952) och från *länsstyrelsen i Kopparbergs län* (skr. 8/7 1952) om utökning av kriminalstatspolisen. Dessa framställningar omfattas emellertid av statspolisintendentens petita.

Departementspromemorian med statspolisintendentens tilläggsförslag. Den inledningsvis berörda departementspromemorian har — såsom anges i en denna dag anmäld proposition med förslag till lag om ändring i polislagen m. m. — upprättats med utgångspunkt bl. a. från att man skulle rätta till de mera väsentliga bristerna i polisorganisationen och samtidigt tillgodose önskemål från vissa kommuner om lättnad i fråga om deras delaktighet i kostnaderna för polisverksamhetens upprätthållande. En åtgärd i detta syfte skulle enligt promemorian vara att väsentligt öka kriminalstatspolisorganisationen. Härom anföres i promemorian.

Kriminalstatspolisen har f. n. till uppgift att huvudsakligen på landsbygden samt i köpingar och i städer utan kriminalpolisavdelning biträda med utredning av svårare brottmål. Statspolisens enheter äro avsedda att tagas i anspråk då de lokala polisstyrkornas kapacitet icke är tillräcklig. Anspråken på statspolisens medverkan som förstärkning av den kommunala polisen ha ständigt ökat. På grund av kriminalstatspolisens förhållandevis ringa numerär har det normalt varit möjligt att lämna biträde vid utredning endast av de grövsta brotten (s. k. landsfogdemål). Endast i mycket begränsad omfattning ha landsfiskalerna kunnat påräkna någon hjälp från kriminalstatspolisen. Sedan länge har därför en utökning av statspolisorganisationen varit behövlig men i stort sett fått anstå, bl. a. av statsfinansiella skäl. När man inom inrikesdepartementet övervägt alternativa reformer till de av polisutredningen föreslagna och därvid sökt ta hänsyn både till de beräknade kostnaderna för och den sannolika effekten av olika tänkbara åtgärder, har det visat sig att en avsevärd förstärkning av kriminalstatspolisen ur båda dessa synpunkter är att förordas. Denna förstärkning bör då avse både en personell utökning av redan existerande avdelningar och upprättande av nya sådana. Ju större en kriminalstatspolisavdelning är, desto större möjlighet finnes att inom densamma avdela personal för speciella uppgifter, exempelvis mord-, mordbrand-, gäldenärsbrottsutredningar m. m. Möjligheterna att snabbt och effektivt lösa förekommande uppdrag måste vara större, om specialiserad personal gör utredningarna än om dessa måste anförtros endast allround-utbildad personal, som därtill måhända finnes i otillräckligt antal. Statspolisens s. k. mordkommission och valutabrottskommission äro exempel på sådana specialavdelningar. Å andra sidan innebär en fördelning av styrkorna på

2 — Bihang till riksdagens protokoll 1953. 1 saml. Nr 171.

flera stationsorter kortare resor från stationsort till förrättningsställe samt ökad lokal- och personkännedom. En avvägning av intresset av ökad specialisering måste givetvis ske mot dessa förhållanden.

När man skall beräkna förstärkningen av kriminalstatspolisen, bör man utgå från att man genom utbyggnaden därav skall i väsentligt större utsträckning än hittills kunna repliera på denna organisation vid utredningar av mera kvalificerade brottmål eller då den kommunala polisen tillfälligtvis fått en så stor arbetsbelastning, att de lokala resurserna icke förslå.

En decentralisering av kriminalstatspolisen i något större utsträckning än vad nu är fallet synes böra vidtagas.

På departementets anmodan har statspolisintendenten gjort upp ett tilläggsförslag rörande den förstärkning av kriminalstatspolisen, som — utöver den i anslagsframställningen begärda utökningen — skulle behövas för en reform med den räckvidd, som skisserades i promemorian. Statspolisintendentens förslag innebära i fråga om polispersonalen en ökning — inklusive den förstärkning, som begärts i anslagsframställningen — med 3 kommissarier, 1 biträdande kommissarie, 29 överkonstaplar, 72 kriminalkonstaplar och 6 polissystrar eller med sammanlagt 111 befattningshavare. Nya avdelningar eller eventuellt detachement föreslås i Uppsala, Eskilstuna, Västervik, Kristianstad, Hälsingborg, Uddevalla, Vänersborg, Hudiksvall, Örnsköldsvik och Haparanda. Förstärkningarna av polispersonalen beräknas medföra behov av ökat antal biträden samt stegrade kostnader för lokalhyra, expeditiionsutgifter samt inköp av bilar, möbler, kontorsutrustning m. m.

Den nuvarande liksom även den av statspolisintendenten föreslagna personalstyrkan i skilda grader och dess fördelning på avdelningar eller detachement framgår av en till detta protokoll fogad bilaga (bilaga A).

Yttranden över departementspromemorian.

Departementspromemorian har varit föremål för remiss i den omfattning, som angivits i förenämnda proposition med förslag till lag om ändring i polislagen m. m.

Förslaget om förstärkning av kriminalstatspolisen har av det stora flertalet remissinstanser i och för sig hälsats med tillfredsställelse eller i vart fall lämnats utan erinran. Från många håll har emellertid uttalats farhågor för att åtgärden skulle kunna uppfattas som ett avsteg från principen om nödvändigheten av en tillräckligt stark *lokal* polisorganisation samt för att effekten av åtgärden icke skulle bli den avsedda. Rörande uttalandena i dessa mer principiella frågor har en redogörelse lämnats i nyssnämnda proposition, till vilken i detta sammanhang torde få hänvisas.

Vad beträffar *u t ö k n i n g e n s n u m e r ä r a s t o r l e k* har flertalet remissmyndigheter icke haft något att erinra mot statspolisintendentens förslag. Från särskilt landsfogdehåll har emellertid i fråga om några län begärts större förstärkning än i promemorian eller en ändrad proportion

mellan kriminalkonstaplar och överkonstaplar till de senares förmån. I fråga om två statspolisavdelningar har den föreslagna förstärkningen ansetts kunna minskas. Därjämte har *statskontoret* beträffande förslaget i dess helhet hävdadt, att personalförstärkningen utan besvärande följder torde kunna väsentligt begränsas. Ämbetsverket anför:

Behovet av åtskilliga av de föreslagna nya polisavdelningarna kan starkt ifrågasättas med hänsyn till närliggande redan befintliga avdelningar. För Skånes vidkommande torde det sålunda kunna räcka med en ny avdelning i Kristianstad. Den tilltänkta Hälsingborgsavdelningen skulle alltså kunna utgå. Vidare bör det vara tillfyllest med en avdelning i endera av städerna Uddevalla och Vänersborg. Avdelningen i Eskilstuna synes ej heller tillräckligt motiverad. I promemorian har framhållits, att eventuella rekryteringssvårigheter kunde tänkas föranleda ett successivt genomförande av organisationsförstärkningen. Såsom ytterligare skäl för återhållsamhet vid utbyggnaden av organisationen torde kunna andragas de svårigheter, som lära möta för därav berörda kommuner, att täcka uppkommande behov av lokaler.

Även i en del andra remissvar har farhågor uttalats för att rekryterings svårigheter skola göra sig gällande. I några yttranden föreslås åtgärder för att lindra rekryteringssvårigheterna.

Sålunda anför *statspolisintendenten*, att det — på grund av den föreslagna utökningens storlek — på vissa orter torde kunna uppstå svårigheter att omedelbart tillsätta de nyinrättade tjänsterna. Besättandet av dessa torde i vissa fall endast kunna ske successivt i mån av tillgång på kompetenta personer, vilken i sin tur är beroende på polisskolans utbildningskapacitet. Det kan måhända visa sig nödvändigt, att någon extra klassavdelning av överkonstapelsklassen inrättas under läsåret 1953—54. Även *svenska polisförbundet* uttalar sig för extra kurser vid polisskolan. *Föreningen Sveriges polismästare* — som tillstyrker förslagets successiva genomförande — anser, att stora svårigheter föreligga för flertalet av de större städer, som beröras av förslaget, att under år 1953 för statspolisens räkning tillhandahålla det ökade antal kriminalpolismän, som ifrågasättes. Orsaken härtill är främst de otillräckliga utbildningsmöjligheterna vid polisskolan, vilka medfört, att under de närmast förflutna åren tillräckligt antal sökande från ifrågavarande städer icke kunnat beredas tillträde till överkonstapelsklassen. En undersökning bör därför omedelbart verkställas för utrönande av i vilken utsträckning det ifrågasatta antalet kriminalpolismän kan erhållas från de olika berörda poliskårerna. Vidare hemställer föreningen, att frågan om grunderna för statspolisens rekrytering göres till föremål för särskild utredning. *Föreningen Sveriges stadsfiskaler* framhåller, att, om utökningen till fullo skulle genomföras till den 1 januari 1954, många polisdistrikt skulle förlora ett alltför stort antal av sina bästa krafter, som icke skulle kunna ersättas inom den närmaste tiden. Detta skulle givetvis innebära en icke önskvärd försvagning av det kommunala polisväsendets effektivitet.

På grund härav torde det vara angeläget, att utökningen icke äger rum i alltför snabb takt. *Stockholms stadskollegium* betonar vikten av att samråd äger rum med de kommunala polismyndigheterna rörande tidpunkten för genomförandet av utökningen.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län tar upp ett särskilt problem till behandling, då den anför.

I fråga om rekryteringen till kriminalstatspolisen synes av promemorian framgå, att denna liksom hittills skall ske ur poliskåren i den stad, där enligt Kungl. Maj:ts förordnande statspolisavdelning skall finnas. Länsstyrelsen ifrågasätter, om ej rekryteringen till statspolisen kunde så anordnas, att jämväl för polispersonal från andra kårer än statspolisstädernas kunde beredas möjlighet att tjänstgöra vid statspolisen, en fråga som 1948 års polisutredning uppmärksammade.

Svenska polisförbundet hävdar likaledes, att rekryteringssvårigheterna kunna mildras genom att polispersonal även från andra kårer än statspolisstädernas erhålla möjlighet att tjänstgöra vid statspolisen. Inom landsbygdens polisväsende torde för dagen finnas en hel del befattningshavare, som genomgått statens polisskolas överkonstapelsklass och som dessutom till skillnad från städernas polispersonal i många fall själva fått helt bekosta sin utbildning. Dessa polismän böra intresseras för att mottaga kommandering till nyinrättade eller i framtiden ledigblivande tjänster vid statspolisen.

I fråga om vad som anförts i remissyttrandena rörande de olika statspolisavdelningarna må följande redovisas.

Stockholm. Polismästaren i Stockholm. Med hänsyn till dels redan rådande personalsvårigheter dels det tvingande behovet av personalförstärkning vid stadens egen kriminalavdelning skulle den nu föreslagna ökningen av statspolisen bereda Stockholms polisdistrikt så betydande olägenheter, att polismästaren bestämt avstyrker en sådan anordning. Frågan, huruvida Stockholms polisdistrikt skall tillhandahålla ökat antal statspolismän, bör därför ytterligare utredas och sedan prövas i samband med statsverkspropositionen för budgetåret 1954/55. Därvid bör bl. a. undersökas, om icke det arbete, som f. n. bedrivs av personal vid statspolisavdelningen i Stockholm, i viss utsträckning kan överflyttas på personal vid andra statspolisavdelningar. *Överståthållarämbetet* hänvisar till polismästarens yttrande och biträder däri framställda yrkanden.

Uppsala. Landsfogden i Uppsala län. Om det skall bli möjligt att utföra annat kriminalpolisarbete än sådant, som avser landsfogdemål, måste den föreslagna styrkan i Uppsala ökas med åtminstone en kriminalkonstapel. *Länsstyrelsen.* Avdelningen är påfallande liten. Om det icke visar sig möjligt att öka avdelningens numerär, torde länsstyrelsen få förutsätta, att vid behov av ytterligare arbetskraft polisväsendet i Uppsala län får anlita kriminalstatspolisen i Stockholm. *Polismästaren i Uppsala.* Möjlighet torde finnas att vad på staden ankommer genomföra förslaget till den 1 januari 1954. Lokalfrågan kommer emellertid att erbjuda vissa svårigheter.

Eskilstuna och Nyköping. Statskontoret anser, att avdelningen i Eskilstuna ej är tillräckligt motiverad. *T. f. landsfogden i Södermanlands län* finner en decentralisering av kriminalstatspolis till Eskilstuna icke vara

påkallad och uttalar den bestämda uppfattningen, att den föreslagna utökningen helt bör tillföras den nuvarande avdelningen i Nyköping. *Länsstyrelsen* ställer sig tveksam till denna fråga. De av t. f. landsfogden anförda skälen finner länsstyrelsen beaktansvärda, men länsstyrelsen ifrågasätter, om icke en förläggning av viss del av personalen till länets största stad skulle innebära vissa fördelar.

N o r r k ö p i n g (Linköping). *Landsfogden i Östergötlands län* föreslår, att såväl ordnings- som kriminalpolisavdelningen helt förlägges till Linköping. Även *länsstyrelsen* är av den uppfattningen, att Linköping är att föredraga såsom stationeringsort. Enligt vad länsstyrelsen inhämtat äro polischefen och de kommunala myndigheterna i Linköping intresserade av statspolisens förläggning till staden. En utredning i fråga om stationeringsorten bör verkställas snarast möjligt. Länsstyrelsen hemställer, att åt statspolisintendenten lämnas i uppdrag att i samråd med länsstyrelsen verkställa sådan utredning.

K a r l s k r o n a. *Länsstyrelsen och landsfogden i Blekinge län* anse, att den föreslagna proportionen mellan överkonstaplar och kriminalkonstaplar icke är tillfredsställande. För länets vidkommande bör kriminalstatspolisavdelningen bestå av 2 överkonstaplar och 3 kriminalkonstaplar.

K r i s t i a n s t a d. *Länsstyrelsen och landsfogden i Kristianstads län* finna förstärkningen välbehövlig och ha intet att erinra i denna del men förutsätta därvid, att den till Hälsingborg förlagda avdelningen även är avsedd att tjänstgöra i de nordvästra delarna av Kristianstads län.

M a l m ö o c h H ä l s i n g b o r g. *Statskontoret* anser, att det för Skånes vidkommande torde räcka med en ny avdelning i Kristianstad. Den tilltänkta Hälsingborgsavdelningen skulle alltså utgå. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* har intet att erinra mot promemorians förslag. *Landsfogden i länet* hälsar utökningen med den största tillfredsställelse. Han utgår från att avdelningarna i Malmö, Hälsingborg och Kristianstad komma att betjäna båda skånelänen men att avdelningen i Kristianstad huvudsakligen kommer att tagas i anspråk inom Kristianstads län och att avdelningen i Hälsingborg till huvudsakligt verksamhetsområde får västra Skåne. *Poliskammaren i Malmö* förklarar, att det anspråk på utökning, som enligt förslaget ställes på Malmö stads polisdistrikt, icke innebär något problem för stadens polisväsende. *Poliskammaren i Hälsingborg* framhåller däremot, att vissa svårigheter f. n. torde bli följden, om en kriminalstatspolisavdelning av föreslagen styrka upprättas i staden, enär kvalificerade befattningshavare inom stadens poliskår icke finnas att tillgå. *Poliskammaren* förutsätter, att avdelningen blir självständig och underställes polischefen i Hälsingborg, samt att dess verksamhetsområde avgränsas till att omfatta vissa angivna polisdistrikt i nordvästra Skåne.

G ö t e b o r g o c h U d d e v a l l a. *Statskontoret* anser, att det bör vara tillräckligt med en avdelning i endera av Uddevalla eller Vänersborg. *Landsfogden i Göteborgs och Bohus län*. Den föreslagna Uddevalla-avdelningen kommer att fylla ett verkligt behov. Den bör rekryteras från poliskåren i Uddevalla. *Poliskammaren i Göteborg* fäster uppmärksamheten vid att det med nuvarande personalbrist — f. n. vid Göteborgs polisverk omkring 100 man — är omöjligt att före år 1955 ställa personal till förfogande för utökning av statspolisen. För att möjliggöra ökningen till nämnda tid torde extra polisskolekurser böra anordnas. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* framhåller under hänvisning till poliskammarens yttrande,

att en utbyggnad av statspolisavdelningen i Göteborg till den 1 januari 1954, torde vara förenad med vissa svårigheter. Däremot torde några svårigheter icke föreligga att upprätta den föreslagna avdelningen i Uddevalla, om denna baseras på samma stads poliskår.

V ä n e r s b o r g. *Statskontorets* inställning har nyss omnämnts. *Landsfogden i Älvsborgs län* uttalar under instämmande av *länsstyrelsen*, att genom förslaget behovet skulle vara fyllt för Dalsland och de närmast Vänersborg liggande landsfiskalsdistrikten. Länet i övrigt skulle liksom hitintills vara hänvisat till göteborgsavdelningen. Detta är att föredraga framför att lägga en mindre avdelning i västgötadelen, t. ex. i Borås.

S k ö v d e. *Skaraborgs läns polisförening.* Den föreslagna förstärkningen är för länets del betydelslös, eftersom den är betingad av redan nu rådande arbetsbelastning på statspolisavdelningen.

K a r l s t a d. *Landsfogden i Värmlands län.* Om avdelningens personal även skall kunna biträda lokal polis vid svårare brottutredningar, synes det nödvändigt att avdelningen ytterligare förstärkes med åtminstone 2 kriminalkonstaplar eller helst 1 kriminalöverkonstapel och 1 kriminalkonstapel.

V ä s t e r å s. *Landsfogden i Västmanlands län* anser, att kriminalstatspolisens nuvarande uppgifter icke kräva så stor utökning, som i promemorian föreslagits. Enligt hans mening är det endast motiverat att öka med 1 kriminalkonstapel i stället för i promemorian föreslagna 3. *Länsstyrelsen* ansluter sig oreserverat till departementspromemorian i förevarande del.

Ö s t e r s u n d. *Länsstyrelsen i Jämtlands län.* Så länge det ännu icke är tillfullo klarlagt, vilka möjligheter som framdeles kunna komma att stå till buds för en förstärkning av den kommunala polisorganisationen, är det svårt att i dagens läge fixera behovet av kriminalstatspolispersonal. För detta läns vidkommande föreslås i promemorian en utökning av kriminalstatspolisen från nuvarande två till fem man. Ökningen kan möjligen anses behövlig med hänsyn till nuvarande lokala polisorganisation. Därest emellertid inom vissa landsfiskalsdistrikt i länet nu behövligen utredningsmannatjänster inrättas, synes den föreslagna ökningen vara i överkant. *Länsstyrelsen* anser sig vid sådant förhållande böra för länets vidkommande föreslå en förstärkning med endast två kriminalkonstaplar, varvid *länsstyrelsen* dock förutsätter, att den kommunala polisen skall kunna få den kapacitet, som erfordras för fullgörande av på den ankommande normala arbetsuppgifter.

U m e å. *Landsfogden i Västerbottens län* anser uppenbart, att den tjänst, varmed avdelningen skall utökas, bör inrättas som överkonstapeltjänst i stället för kriminalkonstapel. *Länsstyrelsen* har icke något att erinra mot förslaget i departementspromemorian.

L u l e å o c h H a p a r a n d a. *Landsfogden i Norrbottens län* finner ökningen i hög grad önskvärd men ifrågasätter, om icke hela personalen borde förläggas till Luleå. Om en särskild avdelning i Haparanda anses böra komma till stånd bör den organiseras såsom en från avdelningen i Luleå kommenderad »patrull». *Landsfogden* betonar vidare, att det för länets del torde vara förenat med mycket stora svårigheter att rekrytera den erforderliga personalen. *Länsstyrelsen* ifrågasätter nyttan av att en avdelning förlägges till Haparanda. I valet mellan olika alternativ vill *länsstyrelsen* liksom *landsfogden* förordas, att ökningen i stället tillföres avdelningen i Luleå. *Länsstyrelsen* instämmer i *landsfogdens* yttrande rörande rekryteringssvårigheterna.

Statspolisintendenten anför, att samtliga de avdelningar, som föreslagits bli nyinrättade, böra inrättas som självständiga avdelningar med undantag av kriminalstatspolisen i Haparanda, som synes böra erhålla ställning av detachement till statspolisavdelningen i Luleå. Stadens ringa antal polismän erbjuder ej tillräckligt rekryteringsunderlag för en statspolisavdelning. Statspolisintendenten framhåller, att den i Haparanda stationerade ordningsstatspolispersonalen tillhör statspolisavdelningen i Luleå.

Departementschefen.

I en denna dag anmäld proposition med förslag till lag om ändring i polislagen m. m. har jag förordat åtgärder i syfte att avhjälpa bristerna i den nuvarande polisorganisationen och öka polisens effektivitet. En av dessa åtgärder skulle vara en väsentlig utökning av kriminalstatspolisen. Jag uttalade därvid, att en förstärkning borde ske i huvudsak på det sätt, som angivits i departementspromemorian.

Förslaget i departementspromemorian innebär en utökning med sammanlagt 105 polismän och 6 polissystrar. Vad som i remissvaren anförts rörande ökningens storlek synes icke böra föranleda annan ändring i förslaget, än att en var av statspolisavdelningarna i Västerås och Östersund tillföres en kriminalkonstapel mindre än enligt förslaget. Förstärkningen skulle således omfatta 103 polismän och 6 polissystrar.

I fråga om förläggningsorterna för de olika statspolisavdelningarna innebär det i departementspromemorian redovisade förslaget, att en viss decentralisering av kriminalstatspolisen skulle komma till stånd genom inrättandet av nya avdelningar. Jag biträder i stort sett detta förslag. Frågan om statspolisen i Södermanlands län skall fördelas på Nyköping och Eskilstuna eller om hela den för länet avsedda förstärkningen skall läggas på den förstnämnda staden anser jag dock böra ytterligare utredas, liksom även frågan om kriminalstatspolis skall förläggas till Haparanda. Den till Östergötlands län hörande avdelningen, vars förläggningsplats f. n. är i Norrköping men som i promemorian alternativt föreslagits förlagd till Norrköping eller Linköping, synes mig böra vid lämplig tidpunkt överflyttas till sistnämnda stad. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att inom den förordade personalramen vidtaga de jämkningar i förslaget, som nu eller framdeles må befinnas påkallade.

Förstärkningen av kriminalstatspolisen torde böra genomföras från den 1 januari 1954. Med hänsyn till de farhågor, som i en del remissvar uttalas rörande möjligheterna att rekrytera den polispersonal, om vilken nu är fråga, särskilt i vad avser avdelningarna i Stockholm, Göteborg och Luleå, torde man dock icke böra räkna med att kunna genomföra hela förstärkningen på en gång. Vid anslagsberäkningen för nästa budgetår anser jag mig böra utgå från att cirka 80 av de nya statspolistjänsterna skall kunna rekryteras under första halvåret 1954. Beträffande tidpunkten för utökningens genomförande i de städer, där den icke anses kunna ske vid nästa

årsskifte, torde Kungl. Maj:t få besluta, sedan statspolisintendenten efter samråd med de kommunala myndigheterna och länsstyrelserna inkommit med erforderlig utredning.

Den personal, som avses med den föreslagna utökningen, skall — med undantag för polissystrarna — ha genomgått statens polisskolas överkonstapelsklass. Tillgången i städerna på polispersonal med denna utbildning torde endast nått och jämnt motsvara behovet. För att den avsedda förstärkningen skall kunna genomföras inom rimlig tid utan allvarliga vådor för de kommunala kriminalpolisavdelningarna synes särskilda åtgärder böra vidtagas för att under nästa budgetår öka statens polisskolas utbildningskapacitet i överkonstapelsklassen. Till denna fråga återkommer jag i det följande.

Jag förutsätter, att överkonstapelsutbildade polismän på landsbygden och i städer, som icke tillhandahåller statspolis, skall komma att i viss utsträckning söka och erhålla sådana tjänster inom statspolisstädernas polisväsende, som tillkommer på grund av ifrågavarande utökning och att dessa polismän alltså på detta sätt kommer att kunna bli kommanderade till statspolisavdelningar.

Anslagsberäkningarna för polisförstärkningen ävensom för de med förstärkningen sammanhängande utökningarna av biträdespersonalen och fordonsparken m. m. behandlar jag i härpå följande avsnitt. Jag medtager därvid även de anslag, som utbrutits ur statsverkspropositionen men som icke kommit att direkt beröras av reformförslagen i deras slutliga utformning.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att fr. o. m. den 1 januari 1954 eller den senare tidpunkt, som Kungl. Maj:t kan finna lämplig, förordna om en utökning av kriminalstatspolisen med högst 103 polismän och 6 polissystrar.

B. Anslagsberäkningar.

I. Statspolisintendenten m. fl.: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	173 600	216 165
1952/53 (statsliggaren s. 1052)	228 000	
1953/54 (förslag)	326 000	

Yrkanden.

I. *Statspolisintendenten* hemställer i sina ordinarie petita (skr. 30/8 1952), att anslaget höjes med 100 900 kronor. I det på inrikesdepartementets an-

modan uppgjorda tilläggförslaget (p. m. 25/11 1952) föreslår statspolisintendenten en uppräknig med ytterligare 68 844 kronor.

<i>Pelita:</i>	Ökning	
1. 10 skrivbiträden i reglerad befordringsgång	57 444	
2. 2 kontorsbiträden Ce 8 uppföras på ordinarie stat	—	
3. Omräkning	43 456	100 900
<i>Tilläggförslag:</i>		
4. Ytterligare 12 skrivbiträden i reglerad befordringsgång.....		68 844
		169 744

II. I yttrande (skr. 31/1 1953) över departementspromemorian den 2 januari 1953 angående vissa reformer på polisväsendets område föreslår statspolisintendenten, att tjänsten som biträdande polisintendent Ce 34 ordinarie sättes.

Motiv.

I. 1) Statspolisens heltidssysselsatta biträdespersonal utgöres av 1 kontorist, 4 kanslibiträden samt 18 skriv- och kontorsbiträden. Vid flera av statspolisens avdelningar utföres en icke oväsentlig del av skriv- och kontorsarbetet av polismän. Då vid några av dessa avdelningar arbetsbördan under de senaste åren ökat i sådan omfattning, att fråga uppkommit om förstärkning av polispersonalen, synes det angeläget att frigöra polispersonalen från mindre kvalificerat kontorsarbete. Med hänsyn härtill och till de gynnsamma erfarenheter, som vunnits i samband med att organisationen under de senaste åren tillförts kvinnliga biträden, synes det nödvändigt, att varje avdelning, som hittills icke erhållit skrivbiträdespersonal, tilldelas minst ett kvinnligt biträde, varjämte de större avdelningarna bör tilldelas ytterligare biträdespersonal i proportion till arbetsbelastningen. De föreslagna nya skrivbiträdena avses skola placeras vid statspolisintendentens kansli, kriminalavdelningen i Stockholm, ordningsavdelningen i Stockholm samt vid avdelningarna i Växjö, Visby, Kristianstad, Halmstad, Göteborg, Vänersborg och Skövde.

4) De föreslagna biträdena avses placeras, 2 vid statspolisintendentens kansli och 1 vid vardera av avdelningarna i Stockholm, Uppsala, Eskilstuna, Västervik, Hälsingborg, Uddevalla, Falun, Hudiksvall, Örnsköldsvik och Luleå. Vid varje statspolisavdelning skulle alltså finnas minst ett skrivbiträde.

II) Behovet av befattningen är av permanent natur. Anledningen till att yrkandet icke tidigare framställt är, att statspolisintendenten velat avvakta ställningstagandet i anledning av 1948 års polisutrednings betänkande.

Departementschefen.

I avbidan på ytterligare erfarenheter rörande behovet av och möjligheterna att rationellt utnyttja skriv- och kontorspersonal inom statspolisor-

ganisationen, särskilt i vad avser de mindre avdelningarna, torde antalet heltidsanställda biträden böra något begränsas i förhållande till statspolisintendentens förslag och behovet av skrivhjälp m. m. tills vidare i viss utsträckning tillgodoses genom anställande av tillfällig personal. Med hänsyn härtill och med utgångspunkt från en rekrytering under nästa budgetår av omkring 80 statspolismän föreslår jag, att för första halvåret 1954 40 000 kronor beräknas för anställande av 14 skrivbiträden i den reglerade befordringsgången och att dessutom till statspolisintendentens disposition ställes ett belopp av 13 000 kronor för tillhandahållande av tillfällig biträdespersonal åt statspolisavdelningarna.

Anslaget bör, förutom med nyssnämnda belopp, uppräknas med i runt tal 45 000 kronor på grund av löneklassförändringar, ökat rörligt tillägg, riksdagens beslut i anledning av propositionerna nr 146 och 241/1952 m. m. Totalt skulle alltså anslagsökningen uppgå till 98 000 kronor.

Jämlikt grunderna för den reglerade befordringsgången bör 2 kontorsbiträden överföras på ordinarie stat. Då ett tidigare anställt ordinarie kontorsbiträde frånträtt sin anställning, bör dock antalet på personalförteckningen upptagna kontorsbiträdesbefattningar ökas endast med en. Jag är icke f. n. beredd att taga ställning till statspolisintendentens förslag om ordinariesättning av en tjänst som biträdande polisintendent.

Anslaget beräknas sålunda: avlöning till statspolisintendenten samt kostnader för hans pensionering, 34 000 (+ 2 500) kronor, avlöningar till ordinarie tjänstemän 73 000 (+ 5 300) kronor, avlöningar till icke-ordinarie personal 121 000 (+ 38 700) kronor, rörligt tillägg 98 000 (+ 51 500) kronor.

Anslaget bestämmes alltså till (34 000 + 73 000 + 121 000 + 98 000) 326 000 (+ 98 000) kronor.

I personalförteckningen för statspolisintendenten m. fl. bör antalet kontorsbiträden i Ca 8 ökas från 7 till 8.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga nyss angiven ändring i personalförteckningen för statspolisintendenten m. fl.;

b) godkänna följande avlöningsstat för statspolisintendenten m. fl., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till statspolisintendenten samt kostnader för hans pensionering, <i>förslagsvis</i>	34 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	73 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	121 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	98 000

Summa förslagsanslag kronor 326 000;

c) till *Statspolisintendenten m. fl.*: *Avlöningar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 326 000 kronor.

2. Statspolisorganisationen: Inköp av motorfordon m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	222 500	224 804
1952/53 (statsliggaren s. 1053)	332 000	
1953/54 (förslag)	620 000	

Av anslaget för innevarande budgetår skall ett belopp av 317 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Vid utgången av budgetåret 1951/52 fanns å anslaget en reservation av i runt tal 3 400 kronor.

Yrkanden.

I. *Statspolisintendenten* hemställer i sina ordinarie petita (skr. 30/8 1952), att anslaget höjes med 298 500 kronor till 630 500 kronor. I det på inrikesdepartementets anmodan uppgjorda tilläggsförslaget (p. m. 25/11 1952) föreslår statspolisintendenten, att anslaget höjes med ytterligare 385 000 kronor.

	Anslag 1952/53	Förslag enl. petita	Tilläggs- förslag	Summa 1953/54
1. Inköp av motorfordon	317 500	611 000	385 000	996 000
2. Inköp av rindhästar m. m.	14 000	18 000	—	18 000
3. Inköp av polishundar	500	1 500	—	1 500
	332 000	630 500	385 000	1 015 500

II. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* (skr. 10/10 1952) hemställer om medel för anskaffande av ytterligare en polishund i länet.

Motiv.

Vid anslagsberäkningen för budgetåret 1953/54 har hänsyn icke tagits till reservationen, enär de balanserade medlen torde dels åtgå till betalning av under budgetåret 1951/52 gjorda inköp, dels motsvara till innevarande budgetår balanserade behov.

I. 1) *Petita*. Statspolisens motorfordonsbestånd omfattar f. n. 108 bilar och 2 motorcyklar. Om kriminalpolispersonalen i större utsträckning än hittills kunde tilldelas motorfordon i tjänsten, skulle personalens tjänstgöringstid kunna utnyttjas effektivare. Medel böra anvisas för inköp av ytterligare 2 bilar till kriminalavdelningen i Stockholm samt 1 bil till envar av avdelningarna i Norrköping, Östersund och Umeå ävensom till de föreslagna nya avdelningarna i Kristianstad, Vänersborg och Visby. I samband med utökning av ordningsavdelningarna i Stockholm, Eskilstuna, Jönköping, Karlskrona, Malmö, Göteborg, Falun, Gävle och Luleå böra därjämte nyanskaffas 2 bilar vid avdelningen i Stockholm och 1 bil till envar av övriga avdelningar. Sammanlagt skulle således 18 nya bilar behövas, av

vilka 10 av större och 8 av mindre typ. Kostnaderna beräknas inklusive viss specialutrustning till $(10 \times 22\,000 + 8 \times 11\,000)$ 308 000 kronor. Sedan sommaren 1949 har man vid statspolisens avdelning i Stockholm på försök använt 2 solomotorcyklar. De hittills vunna erfarenheterna av dessa fordon äro synnerligen gynnsamma. Driftkostnaden är därjämte mycket låg i jämförelse med kostnaden för bilar. 2 motorcyklar föreslås för vardera av avdelningarna i Göteborg och Malmö. Kostnaderna beräknas till $(4 \times 4\,500)$ 18 000 kronor. Envar av de under budgetåret 1951/52 utbytta bilarna hade i genomsnitt tillryggalagt i runt tal 15 000 mil. Med tillämpning av samma normer för förnyelsen under budgetåret 1953/54 skulle 15 bilar behöva utbytas. Kostnaden härför uppskattas till 285 000 kronor. För inköp av motorfordon beräknas sålunda sammanlagt $(308\,000 + 18\,000 + 285\,000)$ 611 000 kronor.

Tilläggsförslag. I samband med förstärkningen av kriminalstatspolisen böra 35 bilar av mindre typ anskaffas. Kostnaden beräknas efter 11 000 kronor per bil till 385 000 kronor.

2) Nuvarande medelstilleddning grundar sig på beräkningen, att årligen i medeltal 7 hästar skulle behöva ersättas. De senaste åren ha dock i medeltal 10 hästar om året måst utbytas. Nu föreligga 2 vakanser i hästbeståndet, trots att de för 1952/53 anslagna medlen redan äro förbrukade, och ytterligare 8 vakanser beräknas uppstå under budgetåret. En ridhäst kostar nu ca 2 200 kronor, vartill kommer 50 kronor för transport. För förnyelse av 10 hästar beräknas, efter avdrag för belopp, som kan inflyta genom försäljning av gamla hästar, 18 000 kronor.

3) 5 hundar böra av åldersskäl eller andra orsaker ersättas under budgetåret 1953/54. Kostnaden (5×300) uppgår till 1 500 kronor.

II. Inom Västerbottens län finnes f. n. endast en polishund, stationerad i Umeå. Erfarenheten har visat, att det är för litet med en hund i ett län med så stora avstånd som i Västerbotten. Ytterligare en polishund, avsedd för polisdistrikten i Västerbottens läns lappmark och stationerad i Stensele eller Storuman, bör anskaffas.

Yttranden.

I. *Statskontoret* erinrar beträffande den i anslagsframställningen begärda utökningen av motorfordonsparken, att 1952 års riksdag medgav nyanskaffning av fem personbilar, av vilka en av större och fyra av mindre typ. Enligt ämbetsverkets mening bör utökningen under budgetåret 1953/54 begränsas till samma antal. Däremot vill statskontoret icke framställa någon erinran mot att 15 äldre bilar utbytas mot nya. Ifrågasättas kan dock, om samtliga dessa nya bilar behöva vara av större typ.

II. *Statspolisintendenten* biträder länsstyrelsens i Västerbottens län framställning om inköp av en polishund och beräknar inköpspriset till 300 kronor.

Statskontoret anser det i första hand böra övervägas, om icke det med framställningen avsedda syftet skulle kunna vinnas genom en omdisposition av redan befintliga hundar inom statens polishundorganisation.

Departementschefen.

Jag förordar, att statspolisens fordonspark för nästa budgetår i anslutning till den beräknade förstärkningen av kriminalstatspolisen utökas med 28 personbilar av mindre typ. Därjämte tillstyrker jag statspolisintendentens förslag om anskaffning av 4 motorcyklar samt förnyelse av 15 bilar. Anslagsposten till inköp av motorfordon bör vid bifall härtill uppföras med 600 000 kronor. I fråga om de båda övriga anslagsposterna tillstyrker jag statspolisintendentens förslag ävensom framställningen från länsstyrelsen i Västerbottens län om inköp av en polishund. Anslaget i dess helhet bör således för nästa budgetår bestämmas till (600 000 + 18 000 + 1 800) i runt tal 620 000 (+ 288 000) kronor. Härav torde ett belopp av 300 000 kronor böra avräknas mot automobilskattemedlen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statspolisorganisationen: Inköp av motorfordon m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 620 000 kronor, därav 300 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

3. Statspolisorganisationen: Underhålls-, drift- och expeditjonskostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	585 000	708 470
1952/53 (statsliggaren s. 1053)	713 000	
1953/54 (förslag)	1 050 000	

Av anslaget för innevarande budgetår skall ett belopp av 276 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Yrkande.

Statspolisintendenten föreslår i sina ordinarie petita (skr. 30/8 1952), att anslaget höjes med 205 200 kronor. I det på inrikesdepartementets anmodan uppgjorda tilläggsförslaget (p. m. 25/11 1952) föreslår statspolisintendenten, att anslaget ökas med ytterligare 420 554 kronor.

	Utgifter 1951/52	Anslag 1952/53	Ökning eller minskning enligt petita	Tilläggs- förslag
1. Polishundorganisationen	15 150	30 400	—	12 600
2. Underhåll och drift av motorfordon m. m.	616 000	550 000	+	154 500
3. Statspolismännens utbildning i skjutning m. m.	992	1 000	—	500
4. Expeditjonskostnader	78 000	100 000	+	63 300
5. Sjukvård m. m.	400	600	—	800
			+	205 200
				420 554

Motiv.

1) Utbildningskurser för statspolisens tjänstehundar torde icke erfordras under budgetåret 1953/54.

2) *Petita.* Vid bifall till den under föregående anslag i petitaframställningen föreslagna utökningen av fordonsparken torde man för budgetåret 1953/54 böra räkna med en körsträcka av 365 000 (+ 35 000) mil. Med utgångspunkt från ett bensinpris av i medeltal 59 öre för liter, en medelsförbrukning av 1,6 liter per mil, ett oljepris av 1 krona 60 öre för liter och en förbrukning av genomsnittligen 0,025 liter för mil uppskattas kostnaderna för drivmedel och olja till 359 500 kronor. För reparation av fordonsbeståndet har under budgetåret 1951/52 åtgått i runt tal 245 000 kronor. Kostnaden under budgetåret 1953/54 kan beräknas icke understiga detta belopp. Övriga i delposten ingående utgifter såsom för bilskatt, försäkring, bilgummi, underhåll och vård av cyklar m. m., torde med hänsyn till förslaget om utökning av fordonsbeståndet böra uppräknas med 20 000 till 100 000 kronor. Posten skulle alltså i sin helhet upptagas till (359 500 + 245 000 + 100 000) 704 500 (+ 154 500) kronor.

Tilläggsförslag. Driftkostnaderna för envar av de föreslagna 35 nya bilarna beräknas till 3 600 kronor per år, vilket medför en anslagsökning med 126 000 kronor.

3) Ökningen sammanhänger med den i tilläggsförslaget förordade personalökningen.

4) *Petita.* Kostnaderna för löpande utgifter i egentlig mening uppskattas till 70 000 (+ 20 000) kronor. Till nyanskaffning av 2 räknemaskiner och 30 skrivmaskiner samt utbyte av 10 förslitna skrivmaskiner begäres 23 300 kronor. Vidare beräknas för anskaffande av 5 spritdupliceringsapparater 2 000, för inköp av ljudupptagningsapparater för kriminalpolisavdelningarna 15 500, för underhåll och vård samt erforderlig besiktning av statspolisens vapen oförändrat 1 000, för fotografisk förbrukningsmateriel 7 500, för översyn och justering av bilvagnar 5 000, för nyanskaffning av bilvagnar 25 000, för prövande av nya uppslag och utexperimenterande av förbättringar inom polisens verksamhetsområde 2 000 samt för nyanskaffning av möbler och armatur m. m. 12 000 kronor. Anslagsposten uppföres således med (70 000 + 23 300 + 2 000 + 15 500 + 1 000 + 7 500 + 5 000 + 25 000 + 2 000 + 12 000) 163 300 (+ 63 300) kronor.

Tilläggsförslaget. Med anledning av den i tilläggsförslaget förordade personalförstärkningen föreslås ytterligare följande utgifter: personlig utrustning till polispersonal 37 264, möbler till 67 rum 100 500, 100 skrivmaskiner, 30 reseskrivmaskiner, 10 räknemaskiner och underhåll av maskiner 78 500, 10 ljudupptagningsapparater med spolar och underhåll 34 500, böcker och tidskrifter m. m. till 8 nya avdelningar 3 120, 35 par handbojor och 8 par fotbojor 1 370, kriminalteknisk utrustning och fotoutrust-

ning 10 000 samt löpande utgifter 28 000 kronor. Ökningen i tilläggsförslaget uppgår alltså till 293 254 kronor.

5) Ökningen hänför sig till den ökning av antalet skrivbiträden vid statspolisavdelningarna, som förordats i tilläggsförslaget.

Yttrande.

Statskontoret (rörande yrkandena i petita). Vid en förhållandevis så betydande förnyelse av motorfordonsbeståndet, som det under föregående anslag föreslagna utbytet av 15 bilar innebär, bör den påkallade höjningen för underhåll av motorfordon kunna reduceras. I nu rådande läge synes sträng återhållsamhet böra iakttagas beträffande ökning av den maskinella utrustningen. Den föreslagna ökningen härvidlag har till en del betingats av den begärda personalförstärkningen. Då vidare den nyanskaffning av maskiner m. m., som beror på förslitning, bör ske successivt, synes anslagsposten till expeditionskostnader m. m. kunna begränsas till förslagsvis 125 000 kronor.

Departementschefen.

Kostnaderna för polishundorganisationen torde, såsom statspolisintendenten föreslagit, under nästa år kunna minskas med 12 600 kronor, enär någon utbildningskurs för hundar icke lär behöva anordnas under nästa budgetår. Å andra sidan uppkommer på denna anslagspost en viss merkostnad för den under föregående anslag föreslagna hunden i Västerbottens län; denna merkostnad beräknar jag till 2 100 kronor, varav cirka 1 350 kronor utgöres av engångskostnader. Anslagsposten till polishundorganisationen skulle alltså upptagas till (30 400 — 12 600 + 2 100) 19 900 (— 10 500) kronor.

Till underhåll och drift av motorfordon m. m. beräknar jag 615 000 kronor för den nu befintliga fordonsparken samt 50 000 kronor i driftkostnader under ett halvt år för nytillkommande motorfordon; posten bör således bestämmas till 665 000 (+ 115 000) kronor.

För statspolismännens utbildning i skjutning m. m. samt för sjukvård m. m. torde få avses en ökning med cirka hälften — motsvarande kostnaden under ett halvt år — av de av statspolisintendenten föreslagna beloppen, d. v. s. 300 resp. 400 kronor.

Under anslagsposten till expeditionskostnader m. m. beräknar jag följande utgifter för nästa budgetår: löpande utgifter 85 000 kronor, inköp och underhåll av kontorsmaskiner och dupliceringsapparater 65 000 kronor, inköp av ljudupptagningsapparater 30 000 kronor, nyinköp och underhåll av bilvägar 20 000 kronor, nyanskaffning av möbler 75 000, inköp av personlig utrustning till polispersonalen 28 000 kronor, inköp av kriminalteknisk utrustning och fotomateriel 15 000 samt underhåll av vapen, prövande av nya uppslag, inköp av böcker, handbojor m. m. 7 000 kronor. Totalt skulle anslagsposten alltså uppgå till 325 000 (+ 225 000) kronor.

Då enligt gällande bestämmelser statspolisintendenten vid lån av lastbilar från militärförband för statspolismännens utbildning i motorfordonskunskap är skyldig att erlägga ersättning, beräknad efter viss kostnad per körd mil, torde för detta ändamål böra beräknas ett belopp av 5 000 kronor. Anslagsposten till statspolismännens utbildning i motorfordonskunskap bör därför uppräknas med nämnda belopp.

Vid bifall till mina förslag skulle anslaget bestämmas till (713 000 — 10 500 + 115 000 + 300 + 400 + 225 000 + 5 000) i runt tal 1 050 000 kronor. Härav bör enligt tillämpade principer ett belopp av 335 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statspolisorganisationen: Underhålls-, drift- och expeditionskostnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 1 050 000 kronor, därav 335 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

4. Statspolisorganisationen: Gottgörelse till polisdistrikten.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	4 400 000	5 107 416
1952/53 (statsliggaren s. 1054)	5 355 000	
1953/54 (förslag)	6 775 000	

Av anslaget för innevarande budgetår skall ett belopp av 800 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Yrkanden.

I. *Statspolisintendenten* hemställer i sina ordinarie petita (skr. 30/8 1952), att anslaget höjes med 1 586 700 kronor. I det på inrikesdepartementets anmodan uppgjorda tilläggsförslaget (p. m. 25/11 1952) föreslås en höjning med ytterligare 1 249 150 kronor.

Petita:	Ökning
1. Ordningsstatspolisen:	
a) Utökning med 1 kommissarie, 4 överkonstaplar och 32 konstaplar	495 920
b) Jaktpolisen överföres till statspolisen, innebärande utökning med 6 konstaplar	76 080
c) Omräkning	408 000
2. Kriminalstatspolisen:	
a) Utökning med 1 biträdande kommissarie, 5 överkonstaplar och 17 kriminalkonstaplar	349 040
b) Utbyte av 1 kriminalkonstapel mot 1 överkonstapel i Stockholm och 2 kriminalkonstaplar mot 2 överkonstaplar i Göteborg	6 120
c) Omräkning	192 000
3. Hyra för stall och garage	7 000
4. Underhåll och vård av hästar, omräkning	23 500
5. Expeditionslokaler m. m.	29 000
	<hr/> 1 586 660

Tilläggsförslag:

6. Utökning av kriminalstatspolisen med ytterligare 3 kommissarier, 21 överkonstaplar, 58 kriminalkonstaplar och 6 polissystrar	1 163 470	
7. Utbyte av 1 överkonstapel mot 1 biträdande kommissarie	4 680	
8. Hyra för stall, garage, expeditiionslokaler m. m.	81 000	1 249 150
		2 835 810

II. *Svenska jägareförbundet* (skr. 4/6 1952) hemställer, att kostnaderna för jaktpolisen måtte bestridas av statsmedel.

Motiv.

I. 1 a) I föregående års statförslag anförde statspolisintendenten i huvudsak följande:

Då ordningsstatspolisen uppsattes år 1932 bestod den av 6 kommissarier, 22 överkonstaplar och 172 konstaplar eller sammanlagt 200 man. Den 1 juli 1951 är personalstyrkan 9 kommissarier, 26 överkonstaplar och 238 konstaplar eller sammanlagt 273 man. Ökningen uppgår alltså till 73 man. Av dessa tillkommo 67 man i samband med vissa ändringar beträffande bilbesiktningsorganisationen år 1937. Vid behandlingen av frågan om denna utökning framhöll chefen för kommunikationsdepartementet (prop. 30/1936 s. 72), att han med hänsyn till vårt lands vidsträckta vägnät — i likhet med de sakkunniga som framlagt förslaget — funne den föreslagna utökningen med 67 man måhända knappt tilltagen. Efter 1938 har ordningsstatspolisens sammanlagda numerär ökat med endast en man. Sedan år 1936 har vägtrafiken betydligt ökat. Vid slutet av år 1936 funnos sammanlagt 217 653 registrerade motorfordon. Vid utgången av år 1950 var motsvarande siffra 557 331. Även cyklarnas antal har under samma tid ökat i avsevärd grad. Redan härav torde framgå, att den även tidigare klen dimensionerade organisationen blivit otillräcklig för sina uppgifter. Av ordningsstatspolisens personal kan med nuvarande arbetsbörda för trafikövervakning dagligen disponeras i genomsnitt omkring 100 man eller 50 tvåmanspatruller, tjänstgörande under vardera 8 timmar. Vid en lika fördelning över hela dygnet skulle sålunda ordningsstatspolisen för trafikövervakning kunna avdela sammanlagt 17 patruller inom rikets samtliga 24 län. En förbättrad trafikövervakning skulle säkert i betydande grad medverka till att nedbringa antalet trafikolyckor. Under de sista åren har ordningsstatspolisen i betydande omfattning tagits i anspråk för trafikundervisning, framför allt i skolorna. Detta arbete, som allmänt torde anses vara av väsentlig betydelse för främjande av trafiksäkerheten, har dock liksom trafikövervakningen i brist på personal långt ifrån kunnat bedrivas i önskvärd utsträckning. 1945 års trafiksäkerhetskommitté har i sitt betänkande (SOU 1948: 20) uttalat, att den svenska polisen arbetar med alltför små resurser såvitt avser trafiksäkerhetsarbetet. Det är emellertid icke enbart i fråga om trafikarbetet som ordningsstatspolisens arbetsbörda ökat. Antalet och storleken av idrotts- och nöjestillställningar o. d., vid vilka statspolisens medverkan erfordras, har under de senaste åren oavbrutet stigit. Ordningsstatspolisen har icke eller allenast i otillräcklig omfattning kunnat ägna uppmärksamhet åt ett flertal i och för sig betydelsefulla arbetsområden. Slutligen måste uppmärksammas, att den effektiva arbetstiden för år och man ganska avsevärt nedgått under de senaste åren till följd av dels infö-

rande av reglerad arbetstid och dels ökning av semesterns längd. En förstärkning av ordningsstatspolisen genom personalökning framstår såsom ofrånkomlig. Ökningen bör ske successtivt under 3—4 år och synes vid full utbyggnad böra omfatta minst 1 kommissarie, 8 överkonstaplar och 54 konstaplar.

I anledning av yrkadena medgavs utökning fr. o. m. den 1 juli 1952 med 1 överkonstapel och 3 konstaplar.

Vad som föregående år anfördes som skäl för utökning äger fortfarande giltighet. Trafiken på vägarna har nu uppnått en tidigare oanad intensitet. Antalet i riket registrerade motorfordon, som den 31 december 1938 uppgick till 219 201, utgjorde den 31 december 1951 668 813. Detta innebär en ökning av antalet motorfordon från den 31 december 1950 med i runt tal 111 500 eller ca 20 procent. Trafikens kraftiga utveckling har även medfört en oroande ökning av antalet trafikolyckor. Åren 1938, 1949, 1950 och 1951 utgjorde antalet till försäkringsanstalterna anmälda trafikskador resp. 42 977, 41 312, 56 922 och 85 060. Vid dessa trafikolyckor skadades följande antal personer, nämligen resp. 6 241, 5 972, 6 809 och 8 344. Övervakningen av vägtrafiken är en uppgift, som i praktiken — om man undantager de allra största städerna — så gott som uteslutande åvilar statspolisen. Trafikens stora ansvällning och ökningen av antalet trafikskador måste resultera i en intensifiering av den regelmässiga trafikkontrollen. Den trafikövervakning, som nu utövas av statspolisen, kan i dagens läge icke anses vara tillfredsställande, vilket helt beror på de bristande personella resurserna. Följande förstärkning bör ske: 1 överkonstapel och 10 konstaplar i Stockholm, 1 konstapel i Eskilstuna, 2 konstaplar i Jönköping, 1 konstapel i Växjö, ordningspolisavdelning i Visby om 1 överkonstapel och 2 konstaplar, 1 konstapel i Karlskrona, 3 konstaplar i Malmö, 3 konstaplar i Göteborg, 1 konstapel i Skövde, 1 konstapel i Västerås, 1 kommissarie och 2 konstaplar i Falun, 1 överkonstapel och 2 konstaplar i Gävle samt 1 överkonstapel och 3 konstaplar i Luleå.

1 b) I sin anslagsframställning för budgetåret 1949/50 föreslog statspolisintendenten, att jaktpolisen skulle överflyttas till statspolisorganisationen. Förslaget, som icke tillstyrktes av departementschefen, framfördes ånyo för budgetåret 1951/52, utan att förslaget vann beaktande. Statspolisintendenten återoppar nu tidigare anförda skäl (se 1949 och 1951 års statsverkspropositioner XI s. 334 resp. 336). Förslaget innebär en utökning med 1 konstapel av vardera av statspolisens ordningsavdelningar i Karlskrona, Sundsvall, Östersund och Umeå samt med 2 konstaplar av avdelningen i Luleå.

2 a och b) Motiven till dessa yrkanden ha redovisats i det föregående (s. 16).

3) Ökningen sammanhänger med i petita föreslagen utökning av antalet bilar.

5) Med hänsyn till föreslagna personalökningar bör räknas med en mer-

kostnad av 10 000 kronor, varjämte genom omräkning på grund av belastningen delposten bör höjas med 19 000 kronor.

6) Denna förstärkning tillsammans med den i *petita* föreslagna — tillhoppa 111 polismän och polissystrar — redovisades i den förenämnda departementspromemorian. Rörande motiveringen hänvisas till det föregående (s. 17).

7) Utökningen av kriminalstatspolisen kommer att medföra en betydande ökning av arbetsbördan hos statspolisens centrala ledning. En på statspolisintendentens kansli tjänstgörande överkonstapel vid ordningsstatspolisen i Stockholm bör utbytas mot en biträdande kommissarie.

8) Ökningen sammanhänger med de i tilläggsförslaget förordade personalförstärkningarna m. m.

II. Beträffande motiveringen till dessa yrkande som även framförts i statspolisintendentens framställning, hänvisas till det föregående.

Yttranden.

Statskontoret (rörande yrkandena i *petita*). Frågan om ökning av detta anslag har upprepade gånger under senare år prövats av statsmakterna. Senast vid 1952 års riksdag förelåg framställning om förstärkning av såväl ordningsstatspolisen som kriminalstatspolisen, vilken framställning ansågs kunna bifallas endast i en mycket begränsad omfattning. I avbidan på provningen av 1948 års polisutrednings förslag till ny polisorganisation ansågs nämligen försiktighet böra iakttagas vid statspolisens utökning. Av samma anledning torde en förstärkning av personalen även under budgetåret 1953/54 böra medgivas endast i begränsad omfattning och i första hand avse kriminalstatspolisen. Den nu ånyo gjorda framställningen om jaktpolisverksamhetens inordnande i statspolisorganisationen kan statskontoret alltjämt icke tillstyrka.

Statens trafiksäkerhetsråd anför.

Rådet har i samarbete med statspolisen i april och maj 1952 verkställt en inventering av i trafik varande person- och lastbilar i landet. Inventeringen, som omfattade 2 500 slumpmässigt utvalda bilar, visade bl. a., att stoppljuset icke alls fungerade på drygt 13 procent av personbilarna och närmare 18 procent av lastbilarna. På var fjärde lastbil och var tionde personbil var bakljuset, nummerplåtsbelysningen och eventuella reflexanordningar i så dålig kondition och så dåligt renhållna, att fordonet under mörker svårigen kunnat upptäckas bakifrån. Icke mindre än 10 procent av personbilarna och närmare 8 procent av lastbilarna hade otillfredsställande handbroms, under det att fel på fotbromsen konstaterades hos ca 2 procent av personbilarna och inemot 4 procent av lastbilarna. Bristfällig styrinrättning fanns hos 6 procent av personbilarna och 9 procent av lastbilarna. Av hela antalet undersökta personbilar, 1 434, voro 61 procent utan fel, såvitt gällde de undersökta detaljerna. Motsvarande siffra för de 1 073 undersökta lastbilarna utgjorde 44 procent. Till bilden av dagens trafiksituation torde även höra det förhållandet, att en mycket stor del av motorfordonen framföres av personer, som inneha färska körkort, och att många

av dessa förare ännu icke hunnit skaffa sig någon större erfarenhet i trafiken. Under åren 1938 och 1939 anmäldes till trafikförsäkringsföreningen omkring 43 000 resp. 41 000 trafikförsäkringsskador. Motsvarande siffror voro för åren 1950 ca 57 000 och 1951 ca 85 100 och för tiden den 1 januari—den 1 september 1952 ca 56 100. Antalet vid dessa skador dödade personer under år 1952 fram till den 1 september var större (283) än under motsvarande tid 1951 (267).

Mot bakgrunden av de nu återgivna siffrorna bör man taga i betraktande utvecklingen av numerären av ordningsstatspolisen. Enligt rådets mening är det av fundamental betydelse för upprätthållande och höjande av trafiksäkerheten på vägarna, att övervakningen av trafiken är väl förgrenad över hela landet och att den är effektiv. Vidare är rådet övertygat om att statspolisen, försedd med erforderlig personal, är väl skickad att handhava denna övervakning. I dagens situation är övervakningen långt ifrån tillfredsställande. Den mindre ansvarskännande delen av landets motorfordonsförare torde, om de få vänja sig vid att övervakningen på vägarna är bristfällig, utnyttja den rådande situationen genom att underlåta att hålla fordonen i fullt trafikvärdigt skick och åsidosätta gällande föreskrifter om vad som är att hänföra till ett ordentligt och sansat körsätt. Såsom ett vägande skäl för iakttagande av viss försiktighet vid statspolisens utökning har anförts, att prövningen av 1948 års polisutredningsföreläggande till en ny polisorganisation borde avvaktas. Detta skäl måste respekteras, men den ur samhällets synpunkt så utomordentligt viktiga frågan om effektiv övervakning och tillsyn av vår ständigt växande och mindre disciplinerade trafik får icke undanskymmas av till äventyrs f. n. svårösta organisatoriska spörsmål. Trafiksäkerhetsrådet håller därjämte före, att statspolisintendenten i sina äskanden beträffande utökning av ordningsstatspolisen framgått med stor försiktighet.

Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande (NTF). Ordningsstatspolisen är ett av de i praktiken mest effektiva instrumenten för trafiksäkerhetsarbete. En väl skött trafikövervakning på vägarna är ett nödvändigt komplement till den allmänna trafikantupplysning och trafikpropaganda, som NTF bedriver. Tyvärr måste konstateras, att ordningsstatspolisen på grund av alltför fåtalig personal ej har möjlighet att i den utsträckning, som ur trafiksäkerhetssynpunkt är nödvändig, ägna sig åt denna uppgift. Det är därför ur sagda synpunkt ett angeläget intresse, att statspolisen beredes möjlighet att utvidga sin olycksförebyggande, övervakande verksamhet, allt eftersom vägtrafiken växer. Av statspolisintendentens framställning framgår emellertid, att så icke alls skett. Tvärtom kan han konstatera, att ordningsstatspolisens styrka är praktiskt taget oförändrad sedan år 1938. Detta måste NTF beteckna såsom mycket otillfredsställande med vetskap om, att en märklig utveckling skett och alltjämt sker i fråga om vägtrafiken. De samlade ekonomiska skadeverkningarna av trafikolyckorna äro nu så stora, att de uppskattas till 250—300 miljoner kr. årligen. Den förstärkning av den trafikövervakande personalen, statspolisintendenten nu föreslår, blir början till en välbehövlig upprustning och framstår för NTF såsom nödvändig.

Departementschefen.

Vägtrafikens starka utveckling har medfört önskemål om en förbättring av ordningsstatspolisens resurser för att effektivisera trafikövervakningen. Jag delar visserligen statspolisintendentens åsikt, att ordningsstatspolisens nuvarande möjligheter att övervaka vägtrafiken icke kan anses tillfredsställande och att en förbättrad trafikövervakning skulle medverka till att höja trafiksäkerheten och nedbringa antalet olyckor på vägarna. Emellertid har jag ansett det i nuvarande läge angelägnare, att den polisreform genomföres, som jag i det föregående uttalat mig för och som bl. a. innefattar en väsentlig utökning av kriminalstatspolisen. Då redan denna utökning kan väntas medföra vissa svårigheter för det kommunala polisväsendet i de städer, som skall åläggas att tillhandahålla statspolispersonalen, anser jag mig icke böra ytterligare åderlåta de kommunala poliskårerna och försvåra rekryteringen till kriminalstatspolisen genom att samtidigt framlägga förslag om en förstärkning av ordningsstatspolisen. Det torde också böra utredas i vad mån en förstärkning av ordningsstatspolisen kan finansieras genom själva motortrafiken. Jag är alltså icke beredd att för nästa budgetår tillstyrka någon utökning av ordningsstatspolisen.

Förslaget om jaktpolisens överförande till statspolisorganisationen anser jag mig icke böra biträda.

I det föregående har jag uttalat mig för en förstärkning av kriminalstatspolisen med 103 polismän och 6 polissystrar. Merkostnaden härför torde per år uppgå till omkring 1 500 000 kronor i ersättning till städerna för avlöningskostnader m. m., vartill kommer ersättningar för expeditjonslokaler, garagekostnader m. m. om cirka 90 000 kronor. Jag har tidigare anfört, att man vid anslagsberäkningen för nästa budgetår borde utgå från att cirka 80 av de nya tjänsterna skulle kunna rekryteras under första halvåret 1954. Med hänsyn till statsbidragsbestämmelsernas utformning torde man böra räkna med att en del av de på första halvåret 1954 belöpande kostnaderna för dessa 80 polismän kommer att utbetalas först efter utgången av budgetåret 1953/54. Belastningen på anslaget för 1953/54 anser jag kunna uppskattas till högst 80 procent av kostnaderna. Med dessa utgångspunkter beräknar jag för statspolisens förstärkning under nästa budgetår ett belopp av 470 000 kronor i ersättning för löne- och pensionskostnader samt för hållande av lokaler m. m.

Statspolisintendentens förslag om utbyte av en ordningsöverkonstapel, som tjänstgör på statspolisintendentens kansli, mot en biträdande kommissarie finner jag mig icke böra tillstyrka.

Såsom en automatisk ökning på anslaget tillkommer ett belopp av i runt tal 650 000 kronor för ökat rörligt tillägg på ordnings- och kriminalstatspolispersonalens löner m. m.

Slutligen hör under anslaget beräknas en utgiftsökning om cirka 300 000 kronor med anledning av den i det föregående föreslagna revideringen av

grunderna för beräkningen av ersättningar för statspolispersonalens pensioneringskostnader.

Hela anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med (5 355 000 + 470 000 + 650 000 + 300 000) 6 775 000 (+1 420 000) kronor. Härav torde enligt tillämpade principer ett belopp av 900 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statspolisorganisationen: Gottgörelse till polisdistrikten* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 6 775 000 kronor, därav 900 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

5. Statspolisorganisationen: Polisradioväsendet.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	82 600	125 999
1952/53 (statsliggaren s. 1055)	116 800	
1953/54 (förslag)	123 000	

Vid utgången av budgetåret 1951/52 fanns på anslaget en reservation av i runt tal 14 509 kronor.

Yrkande.

Statspolisintendenten (skr. 30/8 1952) hemställer, att anslaget höjes med 35 000 kronor.

	Anslag 1952/53	Förslag	Ökning
1. Inköp av rörliga polisradioanläggningar m. m.	99 000	99 000	—
2. Underhåll och vård av radioanläggningar	15 000	50 000	+ 35 000
3. Arvode samt rese- och traktamentsersättningar åt radio- teknisk expert	2 800	2 800	—
	116 800	151 800	35 000

Motiv.

Vid anslagsberäkningen för budgetåret 1953/54 har hänsyn icke tagits till reservationen, då de balanserade medlen helt torde åtgå till betalning av materiel, som beställts under tidigare budgetår, samt motsvara till innevarande budgetår balanserade behov.

2) För reparation och erforderlig service av radioanläggningarna beräknas oförändrat 15 000 kronor. Ökningen om 35 000 kronor avser inköp av viss teknisk utrustning, som gör det möjligt att ett radiomeddelande når endast den station, för vilken meddelandet är avsett, och alltså icke stör övriga polisradiostationer.

Yttrande.

Statskontoret anser sig icke kunna tillstyrka förslaget om inköp av viss teknisk utrustning för polisens radioanläggningar.

Departementschefen.

Jag tillstyrker en uppräknig av anslaget med 6 000 kronor för att möjliggöra försök i ett par städer med den tekniska utrustning, för vilken statspolisintendenten begärt medel. I övrigt upptager jag under anslaget samma belopp som för innevarande budgetår. Anslaget skulle alltså uppföras med (116 800 + 6 000) i runt tal 123 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statspolisorganisationen: Polisradiöväsendet* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 123 000 kronor.

6. Bidrag till reservpolisorganisationen m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	650 000	694 153
1952/53 (statsliggaren s. 1058)	800 000	
1953/54 (förslag)	900 000	

Yrkande.

Statspolisintendenten (skr. 21/8 1952) hemställer, att anslaget höjes med 113 000 kronor.

Motiv.

Kostnaderna för kalenderåret 1951 kunna preliminärt beräknas till 766 880 kronor. Såsom utgångspunkt för medelsberäkningen för budgetåret 1953/54 bör man räkna med de gottgörelser, som kunna ifrågakomma för hållande av reservpolis under kalenderåret 1953. Vid oförändrad numerär och under förutsättning, att nu utgående rörliga tillägg icke ändras, synas utgifterna komma att uppgå till samma belopp som den faktiska kostnaden för kalenderåret 1951, ökat med 102 300 kronor, motsvarande löneökningar till följd av redan inträffade höjningar av rörliga tillägg. Härtill komma kostnaderna för 3 reservpolismän från vardera Enköping och Ludvika, vilka städer från och med 1952 äro skyldiga tillhandahålla reservpolispersonal, samt för ytterligare 1 reservpolisman i envar av städerna Stockholm, Göteborg och Malmö, vilken ökade skyldighet det på grund av ökat invånarantal åligger dessa städer att tillhandahålla fr. o. m. år 1952. Dessa kostnader böra beräknas till sammanlagt i runt tal 22 700 kronor. Till följd av ökat invånarantal äro därjämte städerna Ängelholm och Sala skyldiga att fr. o. m. kalenderåret 1953 tillhandahålla vardera tre reservpolismän samt Stockholm

och Västerås vardera ytterligare 1 reservpolisman. Härav föranledd kostnadsökning uppskattas till i runt tal 21 000 kronor. Kostnaderna för reservpolisorganisationen torde sålunda för budgetåret 1953/54 böra beräknas till (766 880 + 102 300 + 22 700 + 21 000) 912 880 (+ 112 880) kronor.

Departementschefen.

Mot statspolisintendentens uppskattning av medelsbehovet har jag intet annat att erinra än att jag anser anslaget kunna avjämnas nedåt till jämnt 900 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till reservpolisorganisationen m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 900 000 kronor.

7. Bidrag till den lokala polisorganisationen å landsbygden m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	6 000 000	6 277 872
1952/53 (statsliggaren s. 1059) ..	7 000 000	
1953/54 (förslag)	8 500 000	

Departementschefen.

I den denna dag anmälda propositionen med förslag till lag om ändring i polislagen m. m. har jag föreslagit bl. a., att städer med mindre än 10 000 invånare — jämte i undantagsfall större städer — och köpingar skulle berättigas till statsbidrag efter samma grunder som landskommuner, varvid emellertid bidraget till städer och köpingar med minst 5 000 invånare såvitt gäller ordinarie polispersonal skulle utgå med endast 25 procent. Dessa bidragsbestämmelser skall tillämpas fr. o. m. den dag, som Kungl. Maj:t bestämmer, sannolikt den 1 januari 1954. Statsverkets merutgifter i anledning av de nya bestämmelserna, kan beräknas till omkring 3,5 miljoner kronor. Då emellertid bidragen utgår kalenderårsvis i efterskott, kommer kostnadsökningen att belasta först budgetåret 1954/55. För budgetåret 1953/54 synes anslaget därför behöva uppräknas endast med de automatiska kostnadsökningarna till följd av höjda rörliga tillägg m. m. Dessa merkostnader uppskattar jag för statsverkets del till 1 500 000 kronor. Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra bestämmas till 8 500 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till den lokala polisorganisationen å landsbygden m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 8 500 000 kronor.

8. Statens polisskola: Avlöningar.

I årets statsverksproposition, elfte huvudtiteln, punkterna 189 och 190, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att till Statens polisskola: Avlöningar

resp. Omkostnader för budgetåret 1953/54 anvisa förslagsanslag av 421 000 resp. 176 000 kronor.

Departementschefen.

I det föregående har jag uttalat, att tillgången i städerna på polispersonal, som genomgått statens polisskolas överkonstapelsklass, endast torde nått och jämnt motsvara behovet. För att den avsedda förstärkningen av kriminalstatspolisen skall kunna genomföras inom rimlig tid utan allvarliga vådor för vederbörande kommunala kriminalpolisavdelningar synes därför särskilda åtgärder böra vidtagas för att under nästa budgetår utöka statens polisskolas utbildningskapacitet i överkonstapelsklassen. Jag vill i detta syfte förorda, att — utöver den utökning av överkonstapelsklassen med en avdelning, som jag föreslog i statsverkspropositionen — under budgetåret 1953/54 anordnas två extra avdelningar i överkonstapelsklassen. I dessa avdelningar skulle 55 å 60 elever kunna beredas plats. Kostnaderna för dessa extrakurser torde, enligt vad jag under hand inhämtat från polis-skolan, kunna beräknas till 26 700 kronor i ersättningar till timlärare och 10 000 kronor i omkostnader. För att bereda plats för extrakurserna kan det eventuellt bli nödvändigt att tillfälligt flytta en eller två avdelningar av konstapelsklassen till någon av avdelningsskolorna, därvid skolan i Malmö främst torde komma i fråga. Någon större merkostnad för statsverket i anledning härav torde dock icke uppstå.

Jag förordar, att för nästa budgetår statens polisskolas avlöningsanslag uppräknas med i runt tal 27 000 till 448 000 kronor och omkostnadsanslaget med 10 000 till 186 000 kronor. I fråga om omkostnadsanslaget gör jag hemställan under följande punkt. Här hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte — med ändring av vad därutinnan föreslagits i året statsverksproposition — föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens polisskola, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	19 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	315 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	69 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	45 000

Summa förslagsanslag kronor 448 000;

b) till *Statens polisskola: Avlöningar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 448 000 kronor.

9. Statens polisskola: Omkostnader.

Under återopandande av vad jag anfört under föregående punkt hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte — med ändring av vad därutinnan föreslagits i årets statsverksproposition — föreslå riksdagen

att till *Statens polisskola: Omkostnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 186 000 kronor.

IV. Poliskåren i Boden.

1. Poliskåren i Boden: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	318 700	340 010
1952/53 (statsliggaren s. 1056)	404 500	
1953/54 (förslag)	520 000	

A. Personalförstärkning m. m. i det ursprungliga skyddsområdet.

Yrkande.

Polischefen i Boden (skr. 21/8 1952) hemställer, att anslaget höjes med 198 800 kronor.

1. Personalökningar:

a) <i>Kriminal- och främlingsavdelningarna:</i>	Ökning
1 kriminalöverkonstapel Ca 19	12 443
2 kriminalkonstaplar Ca 16	22 126
2 skrivbiträden i regl. befordringsgång	15 696
1 konstapel överflyttas från bevakningsavdelningen till främlingsavdelningen	—
b) <i>Ordningsavdelningen:</i>	
1 skrivbiträde i regl. befordringsgång	7 848
c) <i>Bevakningsavdelningen:</i>	
1 inspektionskonstapel Ca 16	11 063
3 konstaplar Ca 14	30 777
3 extra konstaplar, arvode motsvarande 12:e lönegraden	28 725
2. <i>Vikariatsersättningar</i>	800
3. <i>Omräkning</i>	69 322
	198 800

Motiv.

1 a) Den egentliga kriminalavdelningen (krim. I) består f. n. av 1 överkonstapel och 5 kriminalkonstaplar; främlingsavdelningen (krim. II) består av 1 kriminalkonstapel och 1 konstapel. Då denna personal alltid varit för fåtalig, ha därutöver tjänstgjort 1 à 2 konstaplar på krim. I och 1 konstapel på krim. II, vilka tagits från bevakningsavdelningen. Avdelningarnas verkliga personalbehov har dock icke därigenom täckts. Personalen

förstärktes senast den 1 oktober 1947, då en kriminalkonstapeltjänst inrättades.

Genom rättegångsreformen har arbetsbördan ytterligare ökat. Sedan de militära målen överförts till civila domstolar, har ett stort antal mål, som tidigare utretts genom militär myndighets försorg, kommit att belasta avdelningen. De flesta militärmål skola givas förtursrätt. Med avdelningens allmänna belastning kan emellertid likväl icke undvikas balans även beträffande militärmål. Kårens skyldighet att tillhandagå landsfiskalen i Överluleå distrikt har under de sista åren vid flera tillfällen icke kunnat fullgöras. Den viktiga spaningsverksamheten har praktiskt taget aldrig kunnat utföras. Personalökningen skulle för krim. I kunna inskränkas till en kriminalkonstapel samt ett kvinnligt biträde under förutsättning att krim. II erhåller en sådan personalstyrka, att en betydande del av spaningsuppgifterna från krim. I kan överföras dit. Skulle så icke bli fallet, måste ökningen å krim. I utgöras av två kriminalkonstaplar och ett kvinnligt biträde.

Uppgifterna för främlingsavdelningen ha varit av sådan storleksordning, att kontrollen över utläningar och främlingar m. fl. i stort sett icke medhunnits inom den vidsträckta del av skyddsområdet, som ligger utanför Bodens stad. För samordning, dirigering, spaning för krim. I, för vissa expeditionsuppgifter och kontroller samt för den nödvändiga kontakten med statspolisens tredje rotel, vederbörande militära detalj och bevakningsavdelningen torde ytterligare en befattningshavare erfordras. En särskild föreståndare med överkonstapels grad bör anställas för att leda arbetet och expeditionstjänsten. Genom inrättande av en skrivbiträdestjänst kan en kriminalkonstapel nästan helt lösgöras från rutingörsmål för mera krävande uppgifter. För att övervakningen av främlingar vid järnvägsstationer och på bl. a. hotell skall kunna ske i skift, bör 1 konstapel överföras från bevakningsavdelningen till krim. II. Krim. II skulle alltså bestå av 1 överkonstapel, 2 kriminalkonstaplar, 2 konstaplar och 1 skrivbiträde, vilket innebär en ökning med 1 överkonstapel, 1 kriminalkonstapel, 1 konstapel (överförd från bevakningsavdelningen) och 1 skrivbiträde.

1 b) Personalen på ordningsavdelningen, som består av 1 överkonstapel och 12 konstaplar, är främst på grund av de stora avstånden inom staden i minsta laget. Viss rationalisering genom ändring i nuvarande vakt- och beredskapstjänst samt effektivare utnyttjande av fordon torde dock utan ökning av polispersonalen kunna vinnas. Detta förutsätter emellertid, att polismännen befrias från vissa expeditionella göromål. Genom att på ett kvinnligt biträde överlåta verksamhet i samband med cykel-, vapen- och brottsregistratur samt handhavande av hittegods- och registreringsskyltar skulle polispersonal lösgöras för utredningar och överkonstapeln frigöras för väsentligare uppgifter.

1 c) Polispersonalen på bevakningsavdelningen består av 1 överkonstapel, 1 inspektionskonstapel, 15 konstaplar (varav 1 föreslagits skola över-

föras till främlingsavdelningen). Med nuvarande personaltillgång hinner avdelningen endast med rutinmässiga kontroller och patrulleringar. Avdelningen har dessutom uttunnats genom att dess personal kommit att tagas i anspråk för den verksamhet, till vilken kårens övriga personal icke räcker. Bevakningen av fästningsområdet har kommit att eftersättas. Rytteriet (7 man) är mindre lämpligt för bevakningsuppgifter. Därest rytteriet erfordras ur rikspolis synpunkt, bör compensation givas kåren i form av personalförstärkning. För att vinna en oregelbunden och skiftande övervakning är det nödvändigt med en specialpatrull, som icke inlemmas i turlista eller låses till viss verksamhet. En ökning av avdelningens numerär med tre konstaplar är därför erforderlig.

Chefen för avdelningen intar ställningen av kvartermästare. Hans tid tages därigenom i mycket stor utsträckning i anspråk för expeditionella göromål. Möjligheterna till övervakning av personalen inom bevakningsområdet äro följaktligen små. Inspektionskonstapelns mesta tid åtgår för tillsyn av den ridande avdelningen och hästbeståndet. Även han får liten tid över för egentlig inspektionsverksamhet. Då avdelningens personal emellertid kräver övervakning och handledning, måste ytterligare ett befäl anställas.

För att täcka de luckor, som uppkomma genom befattningshavares ledighet för semester, sjukdom, militärtjänstgöring m. m. disponeras medel till avlönande av 2 extra konstaplar. Detta antal är ej tillräckligt.

Ett minimum för avdelningens funktionsduglighet är en ökning med 1 inspektionskonstapel, 3 konstaplar samt 3 extra konstaplar. Därest framställningen om personalökning på övriga avdelningar beskäres, ökas personalbehovet för bevakningsavdelningen.

2) Vikariatsersättningar synas ha medräknats endast å icke-ordinarieposten. Under ordinarieposten bör ett belopp av 800 kronor upptagas för ändamålet.

Yttranden.

Chefen för försvarsstaben. Ur försvarets synpunkt är det av vikt, att polisorganisationen inom Bodens skyddsområde erhåller en sådan omfattning, att den kan fylla de krav, som böra ställas från militär sida. Då det bl. a. för de militära målen föreligger en viss eftersläpning — vilket ur disciplinär synpunkt icke är lämpligt — tillstyrkes, att den egentliga kriminalavdelningens personal förstärkes. Utökningen av främlingsavdelningen synes motiverad. Det framgår av vad polischefen anfört, att bevakningsavdelningen med nuvarande resurser icke tillfredsställande kan fullgöra sina uppgifter. Avkall på bevakningsuppgifterna bör icke få förekomma, varför polischefens yrkanden ifråga om bevakningsavdelningen biträdas.

Statskontoret erinrar, att länsstyrelsen i Norrbottens län enligt Kungl. Maj:ts beslut den 9 maj 1952 har att upptaga nya förhandlingar med Bodens stad angående storleken av de belopp, som staden enligt 1942 års avtal har att erlägga till kronan för tiden 1 juli 1952—30 juni 1957, därvid olika alternativ beträffande omfattningen av de personalförstärkningar, som kunna anses nödvändiga vid poliskåren, skola beaktas. Då vid förhandlingarna även föreliggande förslag av polischefen i Boden rörande personalorganisationen torde komma under bedömande, har statskontoret icke ansett sig böra ingå på någon granskning av förslaget. De beräknade utgifterna för vikariatsersättning åt ordinarie befattningshavare torde icke behöva föranleda uppräknig av den förslagsvis beräknade posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Landsfogden i Norrbottens län instämmer i allt väsentligt i polischefens förslag. Dock synes med större skärpa böra framhållas, att de framställda förslagen om ökning av poliskåren innefatta allenast ett minimibehov. Om kåren fullt tillfredsställande skall kunna svara för skyddsområdets bevakning och säkerhet, synes framförallt bevakningsavdelningen böra utökas än ytterligare. Landsfogden understryker vidare önskvärdheten av att det nuvarande polisrytteriet vid kåren indrages, dock utan att bevakningsavdelningens personalstyrka därigenom minskas.

Länsstyrelsen i Norrbottens län. En omorganisation av kriminalavdelningen synes önskvärd. Länsstyrelsen tillstyrker allvarligen, att denna fråga, oberoende av det resultat, vartill underhandlingarna med staden leder, upptages till slutlig prövning. Länsstyrelsen finner det sålunda angeläget, att kriminal- och främlingsavdelningen förstärkas enligt polischefens förslag. Länsstyrelsen kan även i övrigt biträda vad polischefen anfört rörande ordningsavdelningen och tillstyrker därför anställandet av ett kontorsbiträde. I fråga om bevakningsavdelningen synes det lämpligt, att polisrytteriet indrages utan att antalet konstablar minskas. Länsstyrelsen förordar därför, att frågan upptages till prövning. Den yrkade ökningen av avdelningen synes väl motiverad. Länsstyrelsen understryker behovet av snabba åtgärder för en förstärkning av den i Boden förlagda polispersonalen för att möjliggöra en bättre kontroll inom skyddsområdet. Att — såsom statskontoret förordat — avvakta tidsödande förhandlingar med Bodens stad innan förstärkningen genomföres, förefaller länsstyrelsen kortsynt och föga övertänkt, allrahelst som utökningen med polismän ej avser stadens andel av kostnaderna.

Statspolisintendenten uttalar, att de föreslagna personalökningarna i och för sig äro nödvändiga, därest poliskåren på ett tillfredsställande sätt skall kunna fullgöra sina arbetsuppgifter i Bodens stad och Överluleå kommun. Därest en av statspolisintendenten föreslagen utredning rörande förstatligande av polisväsendet i vissa delar i Norrbottens län skulle komma till stånd, synas emellertid personalökningarna böra prövas i samband med ut-

redningen. Landsfogdens yrkande om indragning av den ridande avdelningen i Boden är statspolisintendenten icke beredd att omedelbart tillstyrka. Olika omständigheter ha aktualiserat frågan om polisrytteriets framtida organisation. Frågan är emellertid under övervägande av statspolisintendenten, som avser att i sinom tid ingiva förslag härom till Kungl. Maj:t.

B. Personalförstärkning för bevakningen av det utökade skyddsområdet m. m.

Yrkande.

Polischefen i Boden (skr. 22/11 1952) hemställer, att anslaget höjes med ytterligare 122 400 kronor.

	Ökning
1. Inrättande av en underavdelning i Luleå:	
1 överkonstapel Ca 19.....	12 443
2 kriminalkonstaplar Ca 16	22 126
6 poliskonstaplar Ca 14	61 554
1 skrivbiträde i regl. befordringsgång.....	7 848
1 poliskonstapel Cg 13 i 5 månader	4 135
2. Arvoden till viss tullpersonal	3 420
3. Vikariatsersättningar	341
4. Övertidsersättningar	300
5. Ersättningar till semestervikarier m. m.....	9 209
6. Arvode till en extra konstapel under genomgång av statens polisskolas konstapelsklass, 5 mån.	900
7. Avrundning m. m.	124
	122 400

Motiv.

Genom kungörelse den 30 juni 1952 (nr 612) har Bodens skyddsområde utökats att förutom Bodens stad och Överluleå socken, vilka ingingo i det gamla skyddsområdet, jämväl omfatta Luleå stad med tillhörande öarna Småskären, Nederluleå socken samt St. Furuön i Råneå socken. Då kårens personalstyrka även med de i det tidigare ingivna statsförslaget för budgetåret 1953/54 föreslagna utökningarna icke förslår till mera än att nödortfött svara för kårens uppgifter inom det gamla skyddsområdet, måste för de nya arbetsuppgifter, som tillföras genom kungörelsen, kåren förstärkas med ny personal i icke oväsentlig omfattning.

1) Det synes nödvändigt att för de nya uppgifterna inrätta en underavdelning av kåren, förlagd till Luleå. De arbetsuppgifter inom den nya skyddsområdesdelen, som komma att åvila en avdelning i Luleå, äro i huvudsak följande.

a) kontroll av fränlingar, innefattande dels fast bosatta utläningar, dels ock tillfälliga besökare, som ankomma via järnväg och landsväg eller med flyg och fartyg;

b) underrättelsetjänst inom skyddsområdet;

c) bevakning av vägar och anläggningar, d. v. s. i stort sett tillsyn över att obehöriga icke uppehålla sig inom förbjudna områden, att gällande fo-

tograferingsförbud respekteras samt att militära anläggningar icke utforskas eller utsätts för inbrott eller skadegörelse;

d) viss expeditionstjänst, innefattande handläggning av ärenden om vistelse- och uppehållstillstånd för utlänningar, handhavande av registratur m. m.;

e) den kontroll av fartyg, besättningar och passagerare m. m., som omförmäles i 14 § kungörelsen den 12 januari 1939 (nr 28) angående särskilda villkor för utlännings vistelse inom skyddsområde för fästning eller motsvarande försvarsanläggning m. m.

En underavdelning på särskild stationsort kräver ett på platsen varande befäl, som direkt kan leda verksamheten och har förmåga att taga initiativ samt träffa brådskande avgöranden. Detta befäl bör vara av överkonstapels grad. För att godtagbara resultat skola uppnås med främlingskontrollen och underrättelsetjänsten måste minst två kriminalkonstaplar uteslutande ägna sig åt därmed förenade uppgifter, exempelvis insamlande och nyttiggörande av personuppgifter, utredningar i vistelsetillståndsärenden och mera diskret kontrollverksamhet. Dessutom erfordras yttre övervakning av främlingar med rutinkontroll av bl. a. hotelliggare och resandekort, bevakning vid järnvägsstationen och kollation i polispublikationer m. m. Två konstaplar behöva avdelas för uppgiften. Underavdelningen i Luleå kommer att i vissa avseenden behöva egen registratur. Diarieföring, betjärande av främst tillståndssökande allmänhet, utskrifter, vissa slagningar m. m. komma att taga avsevärd tid. Ett skrivbiträde kan ombesörja en stor del av detta arbete. Inom den nya delen av skyddsområdet kräva vissa militära anläggningar kontinuerlig övervakning. På grund av områdets storlek måste härför erforderlig patrullering i huvudsak ske med bil. Erfarenheter från Boden giva vid handen, att för bevakningsuppgifterna erfordras minst 4 konstaplar.

2) Enbart för kontrollen av fartyg torde under seglationsperioden ett befäl jämte åtta konstaplar ävensom två motorbåtar vara nödvändiga. En för denna uppgift avdelad personalstyrka komme under icke-seglationsperioden att förlora sin huvuduppgift. Enligt uppgifter vid underhandskontakt med den lokala tullmyndigheten synes emellertid denna del av verksamheten i stället kunna utföras av tullpersonal i samband med dess sedvanliga fartygsvisitationer. Särskilda arvoden böra därvid utgå till tullförvaltaren, tullmästaren samt tre tullöveruppsyningsmän. Arvodena föreslås per månad till 75, 60 resp. 50 kronor eller årligen tillhopa omkring 3 500 kronor.

3) Semester och annan ledighet för överkonstapeln och två kriminalkonstaplar torde för vardera böra beräknas till minst 45 dagar per år. Vikariatsersättning föreslås därför för en kriminalkonstapel under uppehållande av överkonstapelstjänst samt för två konstaplar under uppehållande av kriminalkonstapelstjänst under nämnda antal dagar.

4) Inom en avdelning med föreslagen dimensionering kan emellanåt

övertidstjänstgöring icke undvikas. För övertidersättningar beräknas 300 kronor.

5) Vikarier bli erforderliga under personalens hela semestertid, beräknad till 225 dagar om året, ävensom under tid för övrig ledighet, beräknad till 90 dagar. Under skrivbitrådets semester m. m. kommer för undvikande av arbetsanhopning på samma sätt vikarie att bli behöflig. Sådan beräknas därför under tillhoppa 30 dagar årligen.

Yttranden.

Landsfogden i Norrbottens län ansluter sig i huvudsak till polischefens förslag. Erfarenheterna från den statliga poliskåren i Boden, skyddsområdespolisen i Kalix och i viss mån även statspolisens patruller i Torne-dalen peka obetingat mot en underavdelning till den statliga poliskåren i Boden såsom den lämpligaste formen för bevakningens ordnande. Enligt nu gällande författningar och instruktioner faller bevakningen även automatiskt på Bodenpolisen. Ett delande av ansvaret för skyddsområdets bevakning m. m. på två eller flera händer synes icke böra ifrågakomma. Landsfogden avser att ägna största uppmärksamhet åt kontakten mellan huvudavdelningen i Boden och den föreslagna underavdelningen i Luleå ävensom åt samarbetet i vad gäller underrättelseverksamheten mellan de båda avdelningarna och andra inom länet arbetande organ. Slutligen framhålls, att den nuvarande kommissarien i Boden bör uppflyttas från 22 till 24 lönegraden.

Länsstyrelsen i Norrbottens län. Viktigt är, att inom den utökade delen av skyddsområdet beslut snabbt och riktigt kunna fattas i ärenden, som beröra utläningar, vilka besöka området. Skäl kunde därför finnas att anknyta verksamheten till poliskåren i Luleå eller till statspolisen under landsfogdens befäl. Emellertid skulle polisorganisationen inom skyddsområdet i så fall komma att ordnas enligt olika linjer för olika delar av området, vilket vore mindre tillfredsställande. För den planerade avdelningen i Luleå har emellertid föreslagits ett särskilt befäl, som kan fatta beslut i enklare frågor. Som teleförbindelserna med polischefen i Boden äro goda — radio och automattelefon finnas — synes det länsstyrelsen mest ändamålsenligt att låta chefskapet för avdelningen ligga hos polischefen i Boden. Härigenom torde organisationen bli enhetlig och praktisk. Ett ingående samarbete är emellertid nödvändigt mellan polischefen i Boden, å ena, samt polischeferna i Luleå, Nederluleå och Råneå och statspolisens olika avdelningar, å andra sidan. — Emot den föreslagna polisorganisationen har länsstyrelsen ej funnit något att erinra, ej heller emot förslaget, att viss tullpersonal skulle delta i fartygskontrollen. De föreslagna arvodsbeloppen synas skäliga. Emellertid bör ersättning utgå till varje tulltjänsteman, som deltagar i verksamheten. Länsstyrelsen ifrågasätter, huruvida kontrollen kan utövas allenast av fem personer.

Tullkammaren i Luleå anför bl. a., att de föreslagna arvoden synas vara väl lågt tilltagna, särskilt med tanke på att invisitationerna i Luleå ofta äga rum nattetid. Tullkammaren föreslår månadsarvoden om resp. 100, 75 och 60 kronor samt till tillfälligt förordnad tullöveruppsyningsman 2 kronor för dag. Förslaget räknar med arvoden för helt år. På grund av ishinder är emellertid hamnen stängd för trafik minst fyra månader på året. Ersättning bör utgå endast under seglationsperioden.

Generaltullstyrelsen. I vad mån tullverkets medverkan vid den ifrågasvarande kontrollen kan komma att kräva förstärkning av förmanspersonalen vid tullkammaren kan icke nu med säkerhet bedömas. Det är dock sannolikt, att en dylik förstärkning åtminstone tidvis kommer att visa sig erforderlig, vilket i sin tur medför behov av att förstärka även den underordnade bevakningspersonalen. Styrelsen utgår emellertid ifrån, att detta spörsmål icke är av sådan storleksordning, att detsamma bör utgöra hinder för tillmötesgående av polischefens förslag. Från styrelsen sida är följaktligen icke något att erinra mot att befattningshavare vid tullkammaren anförtros uppdraget att i samband med förekommande fartygsinvisitationer inom Bodens skyddsområde förrätta ifrågasatt kontroll av fartyg m. m. Enär kontrollverksamheten får anses falla utom tullpersonalens vanliga tjänsteåligganden, synas särskilda arvoden böra utgå till personalen. Med hänsyn till vad tullkammaren anfört torde dock något högre arvoden än vad polischefen förordnat vara motiverade. Arvode bör utgå endast under seglationstiden. Styrelsen tillstyrker de av tullkammaren föreslagna arvodesgrunderna.

Statskontoret. Förslaget om en till Luleå förlagd underavdelning av den statliga poliskåren i Boden är ägnat ingiva starka betänkligheter, icke minst med hänsyn till kostnaderna. Enligt ämbetsverkets mening bör en närmare utredning företagas rörande den ur ekonomiska och allmänt organisatoriska synpunkter mest lämpliga polisorganisationen inom denna del av Bodens skyddsområde. Såvitt statskontoret nu kan bedöma, bör det ligga närmast till hands, att — med undantag för fartygskontrollen m. m., som lämpligen kan anförtros åt tullpersonal — överlämna nu ifrågasvarande uppgifter till den i Luleå befintliga statspolisavdelningen, som i samband därmed bör erhålla viss personalförstärkning m. m. En dylik lösning torde medföra den minsta kostnadsökningen för statsverket, samtidigt som kravet på enhetlig ledning på tillfredsställande sätt kan tillgodoses.

Statspolisintendenten anför.

Beslutet att utöka Bodens fästnings skyddsområde så, att till detta kommit att hänföras bl. a. Luleå stad har i organisationshänseende medfört avsevärda svårigheter. Med utgångspunkt från ett i princip kommunalt polisväsende torde det icke vara möjligt att finna en ur organisativ synpunkt tillfredsställande lösning. Varje förslag till lösning från denna utgångspunkt torde sålunda vara förenat med nackdelar och synes till det yttersta pressa de organisationsformer, som med nuvarande ordning stå till buds.

4 — Bihang till riksdagens protokoll 1953. 1 saml. Nr 171.

Det torde förhålla sig så, att polisverksamheten inom vissa delar av Norrbottens län — Bodens fästnings skyddsområde och i viss mån polischefsdistrikten utmed Torne älv — icke kan organiseras på ett rationellt sätt, därest ej polisväsendet inom dessa områden helt förstatligas. Med hänsyn till att staten genom den statliga poliskåren i Boden, skyddsområdespolisen i Kalix samt statspolisavdelningen i Luleå ävensom genom utgående statsbidrag till landskommunernas polisväsende redan nu bekostar en väsentlig del av polisverksamheten inom dessa delar av länet, kunna de genom en sådan omorganisation föranledda merkostnaderna icke förväntas uppgå till mera betydande belopp. Statspolisintendenten föreslår därför en skyndsamt utredning av frågan om ett förstatligande av polisväsendet i vissa delar av Norrbottens län, i första hand inom Bodens fästnings och Kalix skyddsområde. I avvaktan på resultatet av en sådan utredning bör man söka en provisorisk lösning.

De flesta av poliskårens åligganden i det vidgade skyddsområdet ha till vissa delar hittills handlagts och handläggas fortfarande av personal från de kommunala poliskårerna och statspolisens olika avdelningar i Luleå. Den egentliga främlingskontrollen, i vilken även ingår ärenden angående uppehålls- och arbetstillstånd m. m., åligger den kommunala polisen, var emot polisarbetet rörande de landsskadliga brotten inom länet i princip åligger den kommunala polisen med stöd av statspolisen. Patrullering utmed vägarna i vissa delar av det utvidgade skyddsområdet verkställas av ordningsstatspolisen i mån av tillgång på personal. Med hänsyn härtill torde det icke kunna undvikas, att svårigheter uppstå vid gränsdragningen mellan de olika polisavdelningarnas befogenheter och åligganden. Dessa svårigheter ha visserligen redan funnits vad beträffar den statliga poliskårens i Boden verksamhet utanför Bodens stad. Det har emellertid då gällt områden med relativt ringa polisverksamhet. Olägenheterna bli av verklig betydelse, då det gäller en stad av Luleå storlek, inom vilken polischefen i Boden skulle erhålla betydande befogenheter. För Luleå stad innebär förslaget, att polisverksamhet kommer att utövas av stadens poliskår, statspolisen, en underavdelning av poliskåren i Boden samt slutligen — under polischefen i Boden såsom chefsmyndighet — av vissa tulltjänstemän. Att undvika ett ur såväl kostnads- som effektivitetssynpunkt otillfredsställande dubbelarbete ävensom ständigt återkommande irritationer mellan polischeferna i Boden och Luleå torde icke vara möjligt. Av denna anledning avstyrkes förslaget.

En provisorisk personalförstärkning i avbidan på resultatet av den föreslagna utredningen bör enligt statspolisintendenten anknytas till statspolisens avdelning i Luleå.

Därest föreslagen utredning ej kommer till stånd, torde de ökade polisuppgifterna i anledning av skyddsområdets utvidgning på lämpligt sätt böra överföras på statspolisavdelningen i Luleå. Det kan måhända visa sig ändamålsenligt, att en del av statspolisen förlägges i Boden.

Därest Kungl. Maj:t likväl skulle finna skäl bifalla polischefens i Boden förslag om inrättande i Luleå av en underavdelning till poliskåren i Boden, vill statspolisintendenten vitsorda det angivna personalbehovet.

Förnyade yttranden från länsstyrelsen m. fl.

Med anledning av vad statspolisintendenten anfört anmodade Kungl. Maj:t länsstyrelsen i Norrbottens län att dels avge förnyat utlåtande i

ärendet och dels framlägga förslag till en provisorisk polisorganisation, innebärande att de polisuppgifter, som tillkommit på grund av skyddsområdets utvidgning, skulle helt eller delvis åläggas statspolisavdelningen i Luleå.

Länsstyrelsen har avgivit infortrat utlåtande samt därvid bifogat yttranden från landsfogden och polischefen i Boden. Vidare har en skrivelse inkommit från Luleå stad.

Polischefen i Boden. Vad statspolisintendenten anfört beträffande ett förstatligande i viss omfattning av polisväsendet i länet synes böra allvarligt beaktas. Ur organisatoriska synpunkter torde en sådan lösning vara den lyckligaste. I övrigt vidhåller polischefen till alla delar sitt tidigare förslag. Härvid anföres bl. a.

Ärende rörande utlännings vistelse inom skyddsområdet passerar först vederbörande polischef och tillställes därefter mig. Genom främlingsavdelningen företages den utredning, som kan vinnas utöver genom vederbörande polischefs försorg företagen kontroll i allmänna polisiära publikationer m. m. I ärenden av denna art täcka förefintliga centrala direktiv icke alla uppkommande situationer. Ett intimt samarbete förekommer därför mellan mig och främlingsavdelningen, å ena, samt kommandantsstaben, å andra sidan. På grundval härav har en viss praxis utbildats i fråga om handläggning och bedömning. Dess enhetliga tillämpning tillgodoses i första hand därigenom att samtliga ärenden av denna art passera mig. Övrig främlingskontroll företages efter i stort sett samma linjer, varför den centrala verksamheten även där bedrivs av härvarande främlingsavdelning. Underrättelsetjänsten ombesörjes av statspolisen endast i den mån tredje rotelns verksamhet beröres. Inom denna verksamhetsgren föreligger givetvis en viss risk för dubbelarbete. Emellertid har även här viss praxis, innebärande rätt entydiga linjer, utbildats. Ett intimt samarbete mellan tredje roteln och främlingsavdelningen är i dessa ärenden en förutsättning; erfarenhetsmässigt kan konstateras, att svårigheter härvidlag hittills icke uppstått.

Bevakningstjänst utföres av bevakningsavdelningen även inom den nytillkomna delen av skyddsområdet med visst biträde av de lokala polisorganen samt kustbevakningspersonal. Den sker i huvudsak i form av bilpatrullering, förenad med och jämsides med viss övervakningsverksamhet m. m. Även om statspolispersonal utför viss patrullering å länets vägar, torde denna verksamhet följa för statspolisen gällande bestämmelser och endast i blygsam omfattning innesluta de speciella skyddsområdesuppgifterna.

Beträffande nu nämnda delar av verksamheten föreligga inga svårigheter vid gränsdragningen mellan de olika polisavdelningarnas befogenheter och åligganden. Hittills gjorda erfarenheter ha tvärtom givit underlag för ett konstaterande att uppgifterna lösts i utpräglat gott samförstånd och så tillfredsställande, som den av begränsade resurser givna ramen tillåter. I fortsättningen synes instruktionsmässigt en effektiv gränsdragning utan svårighet kunna ske.

Bortsett från den under landsfogdens ledning stående tredje roteln torde statspolisen icke utöva polisiär verksamhet av nämnvärd omfattning inom Luleå stad. De tulltjänstemän, vilka enligt förslaget skola handhava far-

tygskontrollen, äro icke avsedda för andra polisiära uppgifter. En underavdelning av poliskåren i Boden kommer endast att handlägga ärenden rörande främlingskontroll och underrättelsetjänst ävensom fullgöra bevakningsverksamhet i stort sett utanför stadens område. Polischefens i Boden befogenheter inom staden komma därför att inskränka sig till främlingsklientelet; det har varken avsetts eller ansetts lämpligt, att han skulle taga del i ordningshållnings- eller förundersökningsuppgifter inom Luleå stad. Faran för dubbelarbete och irritation måste därför anses ytterst minimal. Det gångna halvårets erfarenheter visa också, att samarbetet gått smidigt och givit resultat.

De inom skyddsområdet befintliga vägarna ha i rätt stor omfattning sådan sträckning, att bilpatrullering med utgångspunkt i Boden eller Luleå naturligast ordnas på sådant sätt, att vissa vägar inom såväl den gamla som den nya skyddsområdesdelen avpatrulleras i ett samband. Vid verksamhetens tudelande komma här med säkerhet att uppstå antingen dubbelarbete eller svårigheter att sammanfoga två avdelningars tider och uppgifter till ett effektivt system.

Statspolisintendenten har i sak icke framfört bärande skäl för sitt förslag. Han har dessutom icke närmare ingått på följderna av att enhetlig ledning för kontroll och bevakning m. m. inom skyddsområdet genom ett tudelande av uppgifterna kommer att saknas. Här ligger det mest vägande skälet för att i Luleå inrätta en underavdelning till poliskåren i Boden. Vikten av effektiv samordning av hela verksamheten med en central kontorsorganisation och utnyttjande av tidigare vunna erfarenheter samt med möjlighet till snabb och central kontakt med kommandantstaben kan ej nog understrykas. Denna uppfattning delas helt av kommandanten i Bodens fästning.

Landsfogden i Norrbottens län anser liksom statspolisintendenten, att en omorganisation av polisväsendet i länet bör övervägas. Om en utredning i ämnet anses böra företagas, bör man i avvaktan på resultatet söka en provisorisk lösning.

Den statliga poliskåren har sökt i möjligaste mån utöva sina arbetsuppgifter inom hela det nya skyddsområdet. I arbetet ha dock hittills de lokala kommunala polisorganen i viss mån deltagit. För ledningen och samordningen har landsfiskalen i Bodens distrikt verkat närmast under landsfogden. Arbetet har hitintills gått utan några som helst friktioner.

Någon anledning att befara dubbelarbete torde icke finnas annat än möjligen beträffande de arbetsuppgifter, vilka åvila den s. k. tredje roteln. Det synes fullt möjligt att undanröja tänkbar risk för svårigheter i detta hänseende.

Landsfogden kan icke ansluta sig till statspolisintendentens förslag, att de provisoriska anordningarna i anledning av skyddsområdets utvidgning böra anknytas till statspolisens avdelning i Luleå eller att, om en omorganisation av polisväsendet inom skyddsområdet icke skulle komma till stånd, de ökade polisuppgifterna skola överföras på statspolisens avdelning i Luleå. Ett fullt rationellt och effektivt ordnande av bevakning och andra

arbetsuppgifter torde knappast kunna åstadkommas annat än om det omedelbara ansvaret åvilar en myndighet.

Skulle likväl förslaget om en underavdelning i Luleå icke godtagas, synes för verksamheten i skyddsområdets nytillkomna del böra inrättas en särskild avdelning av den kommunala polisen. Denna avdelning bör i så fall vara underställd stadsfiskalen i Luleå. Skulle så ske, måste landsfogden i länet svara för nödvändig samordning av den särskilda polisverksamheten för fästningens skydd. På envar av dessa båda vägar synes utan större ingrepp i rådande organisations- och andra förhållanden en tillfredsställande provisorisk lösning kunna åstadkommas. Att överföra bevakningsuppgifterna på statspolisen synes däremot icke kunna ske utan avsevärda olägenheter. Att ålägga statspolisen en dylik uppgift synes för övrigt bryta mot statspolisens nuvarande ställning såsom allenast stödorganisation. En sådan anordning torde också, då ju statspolisen icke är polismyndighet, förutsätta att landsfogden personligen svarar för verksamhetens bedrivande.

Om statspolisavdelningen i Luleå skulle nödgas påtaga sig de nytillkomna polisuppgifterna, måste avdelningen utökas. För uppgifterna får i stort sett anses behövas samma personalstyrka, vare sig de omhänderhavas av den statliga poliskåren i Boden eller av statspolisen, nämligen 1 överkonstapel, 6 ordningskonstaplar och 2 kriminalkonstaplar.

Länsstyrelsen i Norrbottens län. Det av statspolisintendenten framlagda förslaget, att statspolisavdelningen i Luleå bör tilldelas de bevakningsuppgifter, som tillkommit genom skyddsområdets utvidgning, finner sig länsstyrelsen ej kunna förorda. Länsstyrelsen hävdar således alltjämt och med bestämdhet, att den av landsfiskalen i Bodens distrikt föreslagna provisoriska lösningen är att obetingat föredraga. Bodens stad kan sägas vara den kärna, till vilken övriga delar av skyddsområdet naturligt ansluta sig. En enhetlig ledning, placerad i Boden och med nära kommunikation med de militära myndigheterna, utgör utan tvekan den bästa garantin för en effektivast möjlig bevakningsorganisation. Hittills vunna erfarenheter jäva påståendena om motsatsen.

Länsstyrelsen tillstyrker en utredning om eventuellt förstatligande av polisväsendet inom vissa sammanhängande områden av Norrbottens län.

Därest Kungl. Maj:t skulle anse övervägande skäl kunna åberopas till förmån för statspolisintendentens förslag, vill länsstyrelsen i fråga om den erforderliga förstärkningen av statspolisavdelningen i Luleå ansluta sig till vad landsfogden härutinnan föreslagit.

Luleå stad framhåller, att stora olägenheter äro för stadens vidkommande förenade med nuvarande statspolisorganisation. Staden får vidkännas icke obetydliga kostnader för utbildning av personal med tjänstgöring vid statspolisen samt för personalens pensionering. En ständigt återlåtning sker av stadens egen poliskår för att den stora statspolisavdelningen skall kunna rekryteras. Staden hemställer om en skyndsamt utredning angående förstatligande av polisväsendet inom skyddsområdet och av statspolisen i länet.

C. Ersättningen från Bodens stad.*Länsstyrelsens redogörelse för förhandlingarna med staden m. m.*

Genom beslut den 9 maj 1952 anbefalldes Kungl. Maj:t länsstyrelsen i Norrbottens län att upptaga nya förhandlingar med Bodens stad angående storleken av det belopp, som staden skulle erlægga till kronan för tiden den 1 juli 1952—30 juni 1957. Samtidigt meddelades vissa direktiv, bl. a. rörande den personalförstärkning, som kunde vara nödvändig.

Vid förhandlingarna har från statsverkets sida framhållits, att den praxis, som utbildats rörande beräkandet av ersättningens storlek, för statsverkets del ledde till synnerligen ogynnsamt resultat, beroende närmast därpå, att höjda löner och motsvarande ersättningar först fem år efter sitt beviljande komme att helt påverka beräkningarna. Vidare hade enligt de beräkningsgrunder, som ursprungligen godkänts av Kungl. Maj:t och riksdagen, staden icke påförts utgifter för omkostnaderna vid kåren utan endast för löner till viss angiven personal. Förhållandet belystes av en sammanställning över kostnaderna för polisens avlöning och omkostnaden i 19 övriga, med Boden i storleksordning jämförliga städer i landet. Statsverkets företrädare ifrågasatte vidare, huruvida icke en felräkning förelupit i den skiljedom, som avkunnats mellan Kronan och staden den 10 december 1949, alldenstund från de kostnader, som beräknats för den angivna personalen i staden, avdragits en påstådd besparing, som staten skulle ha gjort genom att viss personal förflyttats från Luleå till Boden, en personal, som likväl bekostas av staten.

För statsverkets del har därför påyrkats, att staden skulle åtaga sig lönekostnaderna för den personal, som finge anses motsvara ett för stadens storlek anpassat eget polisiväsende. I lönerna skulle inräknas jämväl kallortstillägg, tillfälligt lönetillägg och beräknade kostnader för pensionsförmåner. Från beloppet skulle avtalad hyresersättning avdras. Beloppet skulle, enligt regler, som samtidigt framlades, justeras årligen.

Efter därefter förda underhandlingar enades de närvarande om att stadens representanter skulle för stadsfullmäktige framlägga statsverkets slutliga förslag, att staden skulle till statsverket erlægga ett belopp av 100 500 kronor årligen för tiden 1 juli 1952—30 juni 1957. Beloppet avsåge avlöning enligt förutnämnda grunder till en överkonstapel, en kriminalkonstapel och åtta konstaplar. Pensionskostnaderna beräknades enligt samma för staden förmånliga villkor, som angivits i i 7 § SPA-reglementet. Från lönebeloppet 122 607 kronor hade avdrag därefter skett med hyresersättning å 22 131 kronor, varför stadens ersättningsbelopp blivit, i avrundat tal, 100 500 kronor.

Vid sammanträde den 21 november 1952 ha stadsfullmäktige i Boden på inrådan av stadens förhandlingsrepresentanter beslutat godkänna en ökning av ersättningen allenast till 64 700 kronor.

Länsstyrelsen förordar, att stadens anbud ej måtte antagas, då det alltför mycket understiger det för staden fördelaktiga belopp, som framlagts vid underhandlingarna. Länsstyrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t ville överväga att utse en utredning, som obunden av tidigare överenskommelse och praxis, finge upptaga frågan till ny behandling, därvid en allsidigare representation för stadens del vore önskvärd. I andra hand kan ifrågasättas, huruvida icke avtalet med Bodens stad om övertagande av dess polisväsende bör uppsägas och staden åläggas att som tidigare hålla en egen poliskår.

Yttrande.

Statskontoret anser, att den ersättning, om vilken statens och stadens representanter enats, icke är skäligen, då den torde avsevärt understiga de kostnader, staden skolat utgiva för ett eget polisväsende. Under sådana omständigheter lär det vara än mer uteslutet för statsmakterna att godtaga det av stadsfullmäktige lämnade anbudet. Ämbetsverket föreslår, att åtgärder vidtagas för ett upphävande av avtalet om statens övertagande av polisväsendet i Boden, samt att i samband därmed nya förhandlingar upptagas med staden, därvid statsverkets representanter böra utgå från att ersättning skall utgå med belopp, som motsvarar de totala kostnaderna för polisväsendet i en stad av Bodens storleksordning.

Departementschefen.

Den beslutade utökningen av Bodens skyddsområde till att omfatta bl. a. Luleå stad har medfört svårlösta organisatoriska problem i fråga om polisverksamheten inom området. De meningar, som framkommit i frågan om hur polisbevakningen inom den nytillkomna delen av skyddsområdet lämpligen bör ordnas, skiljer sig också avsevärt. De hörda myndigheterna är emellertid ense om att frågan icke kan lösas utan en närmare utredning. För egen del vill jag biträda kravet på att en sådan utredning kommer till stånd. Utredningen bör enligt min mening icke begränsas till polisverksamheten i Bodens skyddsområde utan bör omfatta även polisbevakningen inom Kalix skyddsområde och i gränstrakterna mot Finland. Jag har alltså för avsikt att framdeles begära Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla sakkunniga för utredning av denna fråga.

I avbidan på en slutlig lösning av organisationsfrågan synes bevakningen i den nytillkomna skyddsområdesdelen få bedrivas efter provisoriska linjer. F. n. fullgöres den särskilda polistjänsten inom sagda område till övervägande del av poliskåren i Boden. I fråga om bevakningen av vägarna samt främlingskontrollen lämnas visst bistånd av de lokala polisorganen. Viss kontroll över fartyg i Luleå sker genom samarbete med de lokala tullmyndigheterna. Vad angår underrättelsetjänsten torde statspolisens tredje rotel fullgöra huvuddelen av arbetsuppgifterna. Även om den på

detta sätt utformade, nu gällande organisationen är långt ifrån tillfredsställande, anser jag dock, att den kan accepteras som ett tillfälligt provisorium i avbidan på resultatet av den förut nämnda utredningen. Jag förutsätter, att länsstyrelsen och landsfogden ägnar uppmärksamhet åt samordningsproblemen.

Emellertid anser jag en personalförstärkning för poliskåren i Boden vara oundgängligen nödvändig såväl för uppgifterna inom det gamla skyddsområdet som för bevakningen av den nytillkomna delen. Jag föreslår, att poliskåren för nästa budgetår utökas med 1 kriminalkonstapel på den egentliga kriminalavdelningen, 2 konstaplar, 2 extra konstaplar samt 2 skrivbiträden i den reglerade befordringsgången. Poliskåren torde såsom hittills böra vara i sin helhet stationerad i Boden. Förslaget att till Luleå förlägga en särskild underavdelning av poliskåren kan jag alltså icke tillstyrka.

Till den tullpersonal, som biträder med fartygskontrollen, torde få utgå särskilda arvoden i huvudsak enligt de av tullkammaren i Luleå föreslagna grunderna.

Den av polischefen i Boden väckta frågan om indragning av rytteriet vid poliskåren är jag icke beredd att taga ställning till, förrän resultatet av statspolisintendentens överväganden rörande polisrytteriets framtida organisation överhuvudtaget föreligger.

Vad angår ersättningen från Bodens stad för femårsperioden 1/7 1952—30/6 1957 har stadsfullmäktige i Boden endast velat medgiva en höjning från tidigare gällande 51 000 till 64 700 kronor. Detta stadens anbud anser jag icke böra antagas för statens del. Då föga synes vara att vinna genom nya förhandlingar, torde intet annat återstå än att låta ersättningens storlek bestämmas av skiljemän enligt vad därom stadgas i 1942 års avtal mellan kronan och Bodens stad angående kronans övertagande av stadens polisväsende m. m.

Nämnda avtal med Bodens stad innehåller icke någon bestämmelse i fråga om uppsägning av avtalet. Däremot stadgas, att, om Kungl. Maj:t och riksdagen beslutar om ändrade grunder för skyldigheten att utgöra kostnaderna för polisväsendet i riket, avtalet skall upphöra att gälla den dag de nya bestämmelserna i ämnet träda i tillämpning. I en denna dag anmäld proposition med förslag till lag angående ändring i polislagen m. m. har jag föreslagit ändrade grunder i vissa hänseenden för statsbidragen till polisväsendet. Vid den av mig förordade utredningen rörande polisväsendets organisation i vissa delar av Norrbottens län, torde böra undersökas, om avtalet kan anses upphöra att gälla i anledning av de nya bidragsbestämmelserna. Om så finnes vara fallet, bör de sakkunniga förutsättningslöst utreda frågan om den framtida polisorganisationen i Bodens stad och närliggande delar av skyddsområdet.

Vid bifall till mina i det föregående framförda förslag skulle anslaget

öka med 65 400 kronor för personalökningar och 2 900 kronor för arvoden till tullpersonal. Därtill kommer en automatisk ökning om cirka 69 500 kronor för löneklassförändringar, ökat rörligt tillägg m. m. Enär tjänsten som landsfiskal (polischef och åklagare) i Bodens polisdistrikt torde bära överföras till landsfiskalsorganisationen, kan anslaget å andra sidan minskas med 22 300 kronor. Nettoökningen på anslaget blir alltså 115 500 kronor.

Anslaget beräknas sålunda: avlöningar till ordinarie tjänstemän 302 600 (+ 10 800) kronor, avlöningar till icke-ordinarie personal 91 200 (+ 33 200) kronor, rörligt tillägg 177 200 (+ 71 500) kronor.

Såsom ersättning från Bodens stad torde tills vidare bära beräknas ett oförändrat belopp av 51 000 kronor under särskilda uppbördsmedel.

Anslaget uppföres alltså med (302 600 + 91 200 + 177 200 — 51 000) 520 000 (+ 115 500) kronor.

I personalförteckningen bör uppföras ytterligare 1 kriminalkonstapel Ca 16 och 2 konstaplar Ca 14. Landsfiskalstjänsten bör utgå ur förteckningen.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga nyss angivna ändringar i personalförteckningen för poliskåren i Boden;

b) godkänna följande avlöningsstat för poliskåren i Boden, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	302 600
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	91 200
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	177 200
	Kronor 571 000

Särskilda uppbördsmedel.

Ersättning från Bodens stad	51 000
-----------------------------------	--------

Summa förslagsanslag kronor 520 000;

c) till *Poliskåren i Boden: Avlöningar* för budgetåret 1953/54 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 520 000 kronor.

2. Poliskåren i Boden: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	80 000	91 980
1952/53 (statsliggaren s. 1057)	74 700	
1953/54 (förslag)	154 000	

Yrkande.

Polischefen i Boden hemställer i skrivelse den 21 augusti 1952, att anslaget höjes med 89 800 kronor, samt i tilläggsförslag den 22 november 1952, att anslaget höjes med ytterligare 112 500 kronor. Totalt yrkas alltså en uppräknig med 202 300 kronor.

	Utgifter 1951/52	Anvisat 1952/53	Ökning enl. skr. 21/8 1952	Tilläggss- förslag	Summa 1953/54
1. Sjukvård m. m.....	1 577	2 000	—	500	2 500
2. Reseersättningar	9 913	11 500	—	2 500	14 000
3. Expenser:					
a) Lyse och vatten	1 039	2 300	—	600	2 900
b) Övriga expenser	24 838	23 000	9 200	9 800	42 000
c) Lokalhyra	—	—	—	3 700	3 700
d) Garagehyra	—	—	—	3 600	3 600
4. Övriga utgifter					
a) Inköp av bilar	13 322	—	49 900	56 300	106 200
b) Underhåll av och drivmedel för motorfordon	15 450	13 700	17 300	13 500	44 500
c) Inköp av hästar	2 050	2 500	3 500	—	6 000
d) Spilthyra, furage m. m. för hästar	9 594	9 700	4 300	—	14 000
e) Underhåll av en polisradioan- läggning	596	500	—	600	1 100
f) Inköp och underhåll av uniformer	8 496	9 500	—	8 500	18 000
g) Inköp av möbler	5 004	—	5 600	6 700	12 300
h) Beväpning, skyddsbeklädnad m. m.....	—	—	—	6 200	6 200
	91 879	74 700	89 800	112 500	277 000

Motiv.

1) Den ökade kostnaden har med utgångspunkt från i tilläggsförslaget föreslagna 10 befattningshavare beräknats till i runt tal 1/4 av nu utgående anslag för 44 befattningshavare.

2) Ökningen beräknas med hänsyn till redan genomförda resekostnads- och traktamentshöjningar.

3 a) Ökningen avser lyse m. m. till lokalerna för den nya avdelningen i Luleå.

3 b) Följande utgifter beräknas i skrivelse 21/8 1952: städning 6 300 (städerskornas lön 5 200, semestervikarier 260, rengöringsmedel 600, ny dammsugare 230, utgifter 1951/52 5 193); skrivmateriel 3 000 med hänsyn till föreslagen personalökning (utgifter 1951/52 2 822); telefon m. m. 9 000 (utgifter 1951/52 6 463, ökning med 500 på grund av taxehöjningar och 2 000 för personalökningarna), inventarier 7 900 (normalt underhåll 2 000, dupliceringsmaskin 350, ljudupptagningsapparat 3 000, kamera 500, 4 skrivmaskiner med hänsyn till personalökningen 2 000; utgifter 1951/52 4 911); bokinköp m. m. 6 000 (utgifter 1951/52 5 449; med hänsyn till föreslagen personalökning yrkas uppräknig).

För avdelningen i Luleå beräknas i tilläggsförslaget följande utgifter: städning 1 100, skrivmateriel 750, telefon m. m. 2 650, skrivmaskiner, kamerautrustning m. m. 3 300 och bokinköp samt arvode åt tolkar 2 000 kronor.

3 c) En lägenhet om fyra rum skulle fylla behovet av lokaler i Luleå. Årshyran beräknas till 3 700 kronor.

3 d) Enligt från Luleå inhämtade uppgifter uppgår garagehyra f. n. till 100 kronor per månad och bil. För tre bilar beräknas 3 600 kronor per år.

4 a) F. n. har kåren två bilar. En av dessa, som gått över 15 000 mil, bör utbytas; härför beräknas 14 500 kronor. För effektivisering av kårens verksamhet bör en ny bil inköpas, varjämte den föreslagna specialpatrullen i Boden bör utrustas med bil; båda dessa bilar böra förses med radio; kostnaden upptages till $(2 \times 12\,200 + 2 \times 5\,500)$ 35 400 kronor.

I tilläggsförslaget begäres för avdelningen i Luleå ytterligare en större och två mindre bilar, samtliga försedda med radio. Kostnaden upptages till 56 300 kronor.

4 b) Driftkostnaden per mil har de senaste budgetåren uppgått till resp. 2: 34, 2: 27, 2: 92 och 2: 64 kronor. Om bilparken förnyas beräknas kostnaden till 2: 25 kronor per mil. För bilarna i Boden uppskattas körsträckan till 14 000 mil.

För Luleåavdelningen beräknas en körsträcka av 6 000 mil.

4 c) Kåren tilldelas från början sju hästar men har f. n. endast fem. Två inridna hästar böra inköpas för $(2 \times 3\,000)$ 6 000 kronor.

4 d) Stall och furage kosta 130 kronor per häst och månad. Således åtgår 10 900 kronor för sju hästar. Övriga kostnader uppgå erfarenhetsmässigt till 3 000 kronor.

4 e) Kostnaden för underhåll av polisradioanläggningen kan med hänsyn till relevanta belastningssiffror beräknas till 200 kronor per bilradio. För Luleåavdelningen skulle alltså erfordras 600 kronor.

4 f) Uniformsutrustning erfordras för en överkonstapel och sex konstaplar i Luleå. Kostnaden härför uppgår med nuvarande priser per befattningshavare till 1 617 kronor, eller för samtliga till 11 319 kronor. Från detta belopp avgår för förstagångsanskaffning 25 procent, vilken del erlægges av befattningshavaren. Av totalkostnaden utgör denna del 2 830 kronor, varför anslagsposten föreslås till 8 500 kronor.

4 g) De föreslagna höjningarna sammanhänga med personalutökningen i Boden och Luleå.

4 h) Det förordade anslagsbeloppet hänför sig till personalen i Luleå.

Yttranden.

Landsfogden i Norrbottens län framhåller rörande Bodenavdelningen, att det för bevakningstjänstens effektivitet är av grundläggande betydelse, att kårens bilpark utökas med minst två med bilradio utrustade bilar, gärna

av mindre modell. Landsfogden har i övrigt intet att erinra mot anslagsberäkningarna.

Länsstyrelsen i Norrbottens län. Inköp av ytterligare en bil för avdelningen i Boden synes länsstyrelsen väl motiverat. Skulle rytteriet vid polis-kåren upphöra, torde kostnader för inköp av hästar ej erfordras liksom ej heller utgifter för spilthyra och furage. I övrigt ha länsstyrelsen ej funnit anledning till erinran mot beräkningen i vad avser Bodenavdelningen.

Det lokalutrymme, som avdelningen önskar i Luleå, får anses beräknat efter riktiga grunder. Staden torde sakna möjligheter att tillhandahålla lokaler i polishuset eller andra byggnader. Hyran får anses motsvara ortens pris. Yrkandet om 3 bilar för underavdelningen i Luleå kan förefalla tilltaget med prutmån. Med hänsyn till förhållandena i orten och avdelningens skiftande arbetsuppgifter på olika håll, får länsstyrelsen emellertid tillstyrka förslaget även i denna del. Länsstyrelsen förordar, att anslaget höjes med 16 000 kronor för inköp av en radio till expeditionen.

Statspolisintendenten har ingen erinran mot polischefens beräkningar av omkostnadsanslaget. Med hänsyn till de goda telefonförbindelserna mellan Luleå och Boden torde någon radiosändare icke erfordras för avdelningens expedition.

Statskontoret har icke funnit anledning ingå på en närmare prövning av anslagsäskandena beträffande Luleåavdelningen.

I fråga om Bodenavdelningen tillstyrker statskontoret en uppräknig av posten till övriga expenser med 1 500 kronor med hänsyn till ökade utgifter för städning samt för telefonabonnemang. Framställning om inköp av ljudupptagningsapparat prövades så nyligen som vid 1951 års riksdag utan att vinna bifall. Enligt statskontorets mening bör ytterligare anstå med anskaffningen av en dylik apparat. Ej heller kan ämbetsverket tillstyrka, att medel anvisas för inköp av dupliceringsmaskin och kamera. Mot förslaget, att 14 500 kronor skulle anvisas för utbyte av den år 1948 inköpta personbilen, vill statskontoret ej göra någon erinran. Ytterligare nyanskaffning av bilar avstyrkes. Därest vad statskontoret föreslagit skulle godtagas, synes delposten till underhåll av och drivmedel för motorfordon böra upptagas med oförändrat belopp. Med hänsyn till vad polischefen anfört rörande den beridna polispersonalens mindre användbarhet för bevakningsuppgifter vill statskontoret ifrågasätta, huruvida anledning finnes att anskaffa ytterligare två hästar. Medelsanvisningen för inköp av möbler torde böra anpassas efter den utökning av personalen, som kan komma att beslutas.

Departementschefen.

Anslagsposten till reseersättningar torde i enlighet med polischefens förslag böra ökas med 2 500 kronor. För övriga expenser beräknar jag en höjning med 8 000 kronor. I anslutning till föreslagen personalförstärk-

ning och för att möjliggöra en effektivisering av bevakningen bör medel anvisas för inköp av två nya bilar, försedda med radio; därjämte synes en av kårens gamla bilar böra utbytas. Posten till inköp av bilar upptager jag i enlighet härmed till i runt tal 50 000 kronor. För underhåll av och drivmedel för motorfordon beräknar jag en höjning med 17 000 kronor. Några medel för inköp av hästar anser jag mig ej böra tillstyrka för nästa budgetår; i anledning härav uppkommer en minskning å anslaget med 2 500 kronor, då den för innevarande budgetår med detta belopp uppförda anslagsposten för ändamålet utgår. Enär kåren således under nästa budgetår torde komma att ha endast 5 hästar, synes anslagsposten till spilt-hyra m. m. icke böra uppräknas med mer än 300 kronor. Till inköp av möbler upptager jag ett belopp av 4 000 kronor. I övrigt kan jag icke tillstyrka någon ökad medelsanvisning under anslaget.

Vid bifall till mina förslag skulle omkostnadsanslaget upptagas till (74 700 + 2 500 + 8 000 + 50 000 + 17 000 — 2 500 + 300 + 4 000) 154 000 (+ 79 300) kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Poliskåren i Boden: Omkostnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 154 000 kronor.

V. Polisbevakningen i Kalix skyddsområde.

Yrkanden.

Länsstyrelsen i Norrbottens län (skr. 29/8 1952) hemställer bl. a., att skyddsområdespolisen i Kalix

- 1) inordnas i poliskåren i Boden,
- 2) utökas med en patrull i Morjärv om 2 konstaplar (merkostnad 20 518 kronor),
- 3) utökas med 1 skrivbiträde i Kalix (merkostnad 7 848 kronor).

Motiv.

1) *Överkonstapeln vid skyddsområdespolisen* anser det allvarligen böra övervägas att giva personalen vid skyddsområdespolisen, vilken f. n. är extra, en fastare ställning. *Landsfogden i Norrbottens län* framhåller det otillfredsställande i personalens anställningsstatus. Genom att polismännen anställts såsom extra befattningshavare, sakna de pensionsrätt. Även i övrigt äro deras sociala förmåner beskurna. Detta måste i längden medföra otrivsel och rekryteringssvårigheter. Personalen bör beredas en fastare och säkrare anställning. Möjligen skulle syftet kunna vinnas genom att skyddsområdespolisens personal, såsom ordinarie eller i vart fall extra

ordinarie befattningshavare, inlemmas i den statliga poliskåren i Boden. *Länsstyrelsen* understryker angelägenheten av att skyddsområdespolisen beredes en fastare och förmånligare ställning än den f. n. äger. I detta sammanhang kan fråga uppkomma, att inom Nederkalix, Överkalix och Töre landsfiskalsdistrikt inrätta en statlig poliskår, vilken skulle anförtros samtliga polisiära uppgifter inom området. Kåren skulle i så fall organiseras efter förebild av poliskåren i Boden. Omorganisationen är emellertid av den omfattningen, att den torde fordra en särskild utredning. Det torde emellertid ej vara rimligt att låta polispersonalen avvakta denna utredning, innan en ändring av dess ställning sker. *Länsstyrelsen* förordar därför att skyddsområdespolisen formellt sett inordnas i poliskåren i Boden. Vid ett genomförande av det nyss skisserade organisationsförslaget kan personalen övergå till den nybildade statliga kåren.

2) *Överkonstapeln anför.*

Skyddsområdespolisen i Kalix består f. n. av en polisöverkonstapel och fyra poliskonstaplar med stationeringsort i Kalix samt en patrull om två poliskonstaplar med stationeringsort i Överkalix. Tjänstgöringsområdet omfattar Kalix skyddsområde, d. v. s. Nederkalix och Töre socknar samt större delen av Överkalix socken, eller sammanlagt omkring 3 600 kvadratkilometer. Området är indelat i två bevakningsdistrikt med landsvägen Avafors—Morjärv—Vitvattnet som huvudsaklig gräns. Den i Kalix stationerade polisavdelningen svarar för bevakningen i nedre och polispatrullen i Överkalix för övre bevakningsdistriktet. På grund av skyddsområdets stora utsträckning och arbetets omfattning är den nuvarande personalstyrkan alldeles för liten. Avståndet mellan skyddsområdespolisens nuvarande stationeringsorter, Kalix och Överkalix, är sju mil, och det har därför visat sig omöjligt att utan kostsamma och tidsödande tomkörningar verkställa vissa tjänsteåtgärder. Med hänsyn härtill synes det rationellt att på ungefär halva vägen, d. v. s. i Morjärv, placera en patrull. Patrullen synes böra bestå av två poliskonstaplar och förses med en bil av mindre modell.

Landsfogden i Norrbottens län anser den föreslagna utökningen i högsta grad angelägen. Den bevakning, skyddsområdespolisen i sin nuvarande organisation kan utföra, måste tyvärr betraktas såsom helt otillräcklig. Personalstyrkan medgiver utöver erforderlig passkontroll m. m. i stort sett endast slentrianmässiga patrulleringar för konstaterande av att åverkan ej skett å anläggningarna. Någon spaning inom området kan f. n. på grund av personalbrist icke anordnas. Likaledes kan övervakning av utläningar m. fl. endast utföras i obetydlig och klart otillräcklig omfattning, vilket icke minst belyses av kända händelser under de senaste åren. Om bevakningen inom området skall givas en något så när effektiv utformning, måste en personalökning komma till stånd. Ökningen bör, såsom föreslagits, ske genom att en patrull om två man, utrustad med bil, inrättas i Morjärv. *Länsstyrelsen* tillstyrker förslaget.

3) *Överkonstapeln anför.*

Den nuvarande gruppen i Kalix är även i behov av utökning. Det har t. ex. visat sig svårt att jämsides med nödtvungen bevakning hinna med personkontroll. Det synes därför oundgängligen nödvändigt med utökning, om bevakningen skall giva effektivitet. Genom att anställa ett skrivbiträde skulle polispersonalen mera effektivt kunna utnyttjas för bevakning inom skyddsområdet samt även vid sidan av sina bevakningsuppgifter syssla med sådana polisuppgifter, som i allmänhet åvila statspolisen i länet.

Landsfogden och länsstyrelsen tillstyrka, att ett skrivbiträde anställs.

Yttrande.

Statspolisintendenten har intet att erinra mot de framförda förslagen.

Departementschefen.

Kostnaden för polisbevakningen inom Kalix skyddsområde bestrides från anslaget till Anordnande av polisbevakning i annan än den i lagen om polisväsendet i riket stadgade ordning m. m. För innevarande budgetår har Kungl. Maj:t för bevakningen i skyddsområdet anvisat 132 000 kronor, varav 71 000 kronor till avlöningar och 61 000 kronor till omkostnader.

I avbidan på resultatet av den av mig i det föregående förordade utredningen angående polisorganisationen i vissa delar av Norrbottens län anser jag mig icke kunna tillmötesgå länsstyrelsens framställning om anslutning av polispersonalen i Kalix till poliskåren i Boden eller beredande på annat sätt av en fastare ställning för personalen. Däremot finner jag mig böra tillstyrka länsstyrelsens förslag om utökning av personalen med en patrull om 2 konstaplar i Morjärv samt ett skrivbiträde i Kalix. Konstaplarna torde böra placeras i Cg 14 och skrivbiträdet i den reglerade beföringsgången, dock att hon bör befordras såsom extra tjänsteman. Personalökningen medför en höjning av avlöningskostnaderna med 28 400 kronor. Kostnaderna för det föreslagna inköpet av en bil till patrullen i Morjärv torde rymmas inom ett oförändrat belopp för omkostnader.

Anslaget till Anordnande av polisbevakning i annan än den i lagen om polisväsendet i riket stadgade ordning m. m., som för innevarande budgetår är uppfört med 700 000 kronor, har i 1953 års statsverksproposition uppräknats till 800 000 kronor. Någon ytterligare uppräkning av anslaget i dess helhet i anledning av mina nu framförda förslag anser jag icke påkallad.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att för polisbevakningen inom Kalix skyddsområde med anlitan-
ande av anslaget till Anordnande av polisbevakning i annan än den i lagen om polis-

Kungl. Maj:ts proposition nr 171.

väsendet i riket stadgade ordning m. m. låta anställa ytterligare två konstaplar och ett skrivbiträde.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Örtenberg.

Bilaga A.

Förläggningsplats	Kommis-sarier		Bitr. komm.		Över-konst.		Bitr. ök.		Krim. konst.		Polis-systrar		Summa	
	Nu	För-slag	Nu	För-slag	Nu	För-slag	Nu	För-slag	Nu	För-slag	Nu	För-slag	Nu	För-slag
Stockholm	2	2	—	1	10	16			21	30	—	1	33	50
Uppsala ¹					—	1			—	1			—	2
Eskilstuna ¹					—	1			—	1			—	2
Nyköping					1	1			1	2			2	3
Norrköping (ev. Linköping) ..	—	1 ³			1	2			3	6			4	9
Jönköping					1	2			1	4			2	6
Växjö					1	1			1	3			2	4
Kalmar					1	1			3	3			4	4
Västervik ¹					—	1			—	1			—	2
Visby					1	1			1	2			2	3
Karlskrona					1	1			1	4			2	5
Kristianstad ¹					—	1			—	4			—	5
Malmö	1	1			3	3			10	11	—	1	14	16
Hälsingborg ¹					—	1			—	3			—	4
Halmstad					1	1			1	3			2	4
Göteborg	1	1			2	5	1	1	9	10	—	1	13	18
Uddevalla ¹					—	1			—	1			—	2
Vänersborg ¹					—	1			—	2			—	3
Skövde					1	1			1	4			2	5
Karlstad	—	1 ²			1	2			3	5			4	8
Örebro					1	1			2	4			3	5
Västerås					1	1			1	4			2	5
Falun	—	1 ²			1	3			3	9	—	1	4	14
Gävle					1	2			4	5			5	7
Hudiksvall ¹					—	1			—	1			—	2
Sundsvall					1	3			5	6	—	1	6	10
Örnsköldsvik ¹					—	1			—	2			—	3
Östersund					1	1			1	4			2	5
Umeå					1	1			4	5			5	6
Luleå	1	1			1	3			6	11	—	1	8	16
Haparanda ¹					—	1			—	3			—	4
	5	8	—	1	33	62	1	1	82	154	—	6	121	232

¹ Ny avdelning (alt. detachment)² Gemensam för ordnings- och kriminalstatspolisavdelningarna.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
I. Inledning	2
II. Pensioneringskostnader för statspolispersonal.	
Gällande bestämmelser	3
Utredningsmannens förslag	4
Yttranden	9
Departementschefen	14
III. Organisations- och anslagsfrågor i samband med polisreformen m. m.	
<i>A. Förstärkning av kriminalstatspolisen.</i>	
Föreliggande förslag	16
Yttranden över departementspromemorian	18
Departementschefen	23
<i>B. Anslagsberäkningar.</i>	
1. Statspolisintendenten m. fl.: Avlöningar	24
2. Statspolisorganisationen: Inköp av motorfordon m. m.	27
3. Statspolisorganisationen: Underhålls-, drift- och expediti- kostnader	29
4. Statspolisorganisationen: Gottgörelse till polisdistrikten	32
5. Statspolisorganisationen: Polisradioväsendet	38
6. Bidrag till reservpolisorganisationen m. m.	39
7. Bidrag till den lokala polisorganisationen å landsbygden m. m. ..	40
8. Statens polisskola: Avlöningar	40
9. Statens polisskola: Omkostnader	42
IV. Poliskåren i Boden.	
1. Poliskåren i Boden: Avlöningar	42
2. Poliskåren i Boden: Omkostnader	57
V. Polisbevakningen i Kalix skyddsområde	61